

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI.
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.
Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

Herodotus
II

HERODOTI.

MUSAE

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCH.

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTET ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

PA4002

,A2S4

1816

v.2

80259

HERODOTI HISTORIAR.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

Ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἡρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνὰς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτις Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἵτις δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μεμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μὴ ἐξ αἰπᾶν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cia Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
causa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat insensu Ama-
Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἰτεῖ ἱερέον ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφόμε- 10
 νος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνήγε τῇ συμβουλίῃ κελεύων αἰ-
 τεῖν τὸν Καμβύσιον Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δούς
 ἀνιάτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσιον ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων αἰχθόμενος, καὶ ἀρρωδῶν,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρῆσαι· εὖ γὰρ ᾔπιστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσιος εἶναι,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 ταδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγατὴρ κατὰ
 μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μόνη τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμψαι εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amanderet in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysem ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysem. Hæc secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Aprinæ filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, solâ ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

Πέρσας ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν
 ἠσπάζετο, πατρώθεν ἀνομαζών, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς „Ω βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμασίου οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμὲ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, ἔοντα ἑαυτοῦ δεσπότεα, μετ.
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτιή ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιῶνται Καμ- 2
 βύσεια, Φάμενοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

*miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyzes filiam Amasidissa-
 lutasset, dixerat ei puella: Nescis, Rex, deceptum te
 esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
 misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
 revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
 suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
 cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysem,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incoensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant Cambysem,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum; Cyrum
 enim fuisse, non Cambysem, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petjisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicant. Immo vero ne ipsos quidem latet,*

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστεύεται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου πα-
 τέρων· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατὶς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας· ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσέλθουσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεϊδέα τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶ ἐχράτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμαζούσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εὐῶσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εὐῶσαν Κύρος ἐν
 „ἐπιμήνῃ ἔχει· τὴν δ' αἶψ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellico
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achæmenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfektantes cum Cyri familia cognationem. Et
 hæc quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ
 et staturâ præstantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum; Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Hæc postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γέναιμαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δίκαια καὶ
 γεγενητά, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θανάτῳ γενέσθαι· τὸν
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐκ' Αἰγύπτου
 στρατήϊν.

Συνήκει δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικουρῶν τῶν
 Ἀμασίου ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ αἰ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἀλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός καὶ τι Ἀμασί, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ

ingemiscens ob Nitetis esset locuta, maiorum natu maxi-
 mum Cambysem, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysem dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἐλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ εἶναι αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ μικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀφραδέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδῇ
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριῆρϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰετοὶ μὲν
 ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσειτο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπερᾷ, ἐπιλθὼν Φρά-
 ζι μὲν καὶ τᾶλλα τὰ Ἀμασίου πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δεῖσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 εἰς ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysem*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum,

195, 84.

ἐκβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐραν-
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεσμένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τίνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μετὰ τὸν Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, εἰς τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν,
 ἀνυδρὸν ἐστὶ δυνάως. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
 ναυτιλλομένων ἐνενώκασιν, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienyso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consueverunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. καὶ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμούνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο Φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτῶν κέραμος, καὶ
 ἐξαιρέομενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπὶ τε τάχιστα παρέ-
 λαβον Αἰγύπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔοντος καὶ ὕδατος ἐταί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ca dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 pondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ· τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος αὐτῶν ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὅξϊ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγ-
γαῖ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἣν πρὸς ἀστὸν ποιήται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαίῳσι σέβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μῶνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγνύνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum
transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et
ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum
maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si quis
volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in
medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem
manum utriusque illorum prope pollicem incidit:
tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit san-
guine septem lapides in medio positos; dumque id
facit, Bacchum invocatur et Uraniam. Hoc facto, is qui
foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum,
sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi
aequum censent colere fidem. Bacchum autem so-
lum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασι, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κακάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τρύχαλα, περιξυροῦντες τοὺς προτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανᾶτο τοιαύδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζώας τῶν καμήλων πάσας· ταῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνύδρον, καὶ ὑπέμεινε ἐν- 5
 θαῦτα τὴν Καμβύσειω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἰρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὄνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bācchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquā repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisquē in *tractum*
aquā carentem actis, exspectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικεκμένον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γὴν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρὶ μεγάλῃς
15 δεξάμεναις ὀρύσσασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ὁδὸς δ' ἔστι δωδέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριᾶς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμένιος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
σας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τεσσεράκοντα ἔτη, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάσσειον πρῆγμα συνε-
τύχθη, ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysen exspectans. Nec enim in
viviis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyses invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat, Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλευόντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγυπτίαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑδεῖσαι,
 αὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρῶν, ἰζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οὐ
 ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφομένοι τῷ Φάνη, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα εἰς αὐ-
 τὸν τοιοῦδε. ἦσαν τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 εἰς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

ἑκαστον τῶν παίδων, ἰσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐστ-
 φόρεον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 ἐπικούροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 15 τῆς, καὶ πεισάντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει παλλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὀστέων περικαχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεισόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο
 5 τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσβε-
 ννές οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις αὖ λίθῳ παίσας διαρρήξιας. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 δε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπέτιώς ἐπιβον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris coniicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq; facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

- μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς
 κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον.
 ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἐστὶ
 Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς
 πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοισι μὲν δὴ τοῦτο ἐστὶ αἰτίον 15
 ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι
 ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τόδε· σκητρο-
 Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν
 νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τού-
 τοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἄμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20
 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.
13. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφω-
 γον οὐδενὶ κόσμῳ. κατελιθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμ-
 πε ἀνα ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην, κήρυκα
 ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογὴν προκαλούμενος ,

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt com-
 pacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calve-
 scant; nullus enim est populus, apud quem tam raro
 caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur
 haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis
 autem cur sint debilia, caussa haec est, quod
 a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos
 tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem
 vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui
 cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi
 sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti
 sunt, effusa fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin*
 essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per
 flumen *Cambyses* navem Mitylenaeam, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπᾶσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκούμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἐχέες Λίβυες, δέισαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδωκαν σφῆας αὐτοὺς ἀμαχητί καὶ Φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δέισαντες ὁμοίως αὐ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 θύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνίας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρῇ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intransantem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mittentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaci; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditione

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρη δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρή-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποιῶν τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρῶ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κῆαυθμῷ παρήσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδαν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocco facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiul-
 atumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιὴν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι συν τῇ νηί
 ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων πέντα πόλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 ἀγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαiónτων καὶ δεινὰ ποιούντων, ταῦ-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παραλθόνταν δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκτεπτωκότα ἐκ τῶν ἰόντων, ἔχοντά τε
 αὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαίτιοτα τὴν στρα-
 τὴν, παρίεναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invicem
 perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων ταῦδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆθ' ἢ μέρω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compel-
lans sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
cio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspicere filiā tuā male adfectā, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiora erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσὼν, εἰς πτωχήν ἀπῆκται ἐπὶ γήραος αὐτοῦ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν αἰ
 εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ’ Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχει γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ’ Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρέον-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπαλλυμένων
 σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ’ ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσει· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώρασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commode dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyes adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

- Πέρσαι τῶν βασιλῶν τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ καὶ Πέρσαις κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μῆνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίσιος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει αἷμα ταύρου πίων, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ οὗτος ἐτελεύτησε.
- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέρμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόνον, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaci filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios prehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyse* vero *Memphi Sain* urbem profectus est, ea facturum quae etiam peregit. Nam Ama-

202, 93.

ἰσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταρριχευμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοῦς νε-
 κροῦς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι ἔστι· Πέρσῃσι μὲν,
 δὲ ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νερόμισται, πῦρ θεοῖον
 15 εἶναι ἔμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ αὐ-
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βρῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἂν θεοῖοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἔστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροισι
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃν λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκρόμενός τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυ-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praecep-
 tit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin*
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένην
δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὀφιομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθῶς, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα κατοφιομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
5 λεῖ ἐκάστους ἑόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκαστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τικά μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσῃν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποίεειν ὅσια, ἐπὶ τοῖς
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιομάχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdū autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienſes
 servitutem, quae illis a Persis imminebat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρτηα ὁ ναυτικός στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
πτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
Αἰθίοπας, ἐντυλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα Φέ-
ροτας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοιςι
χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασι κηχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοῦδε· τὸν
αὖ τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysem ex Elephantine advenc-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκαντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγαι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Οἶλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἔς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδόι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδέται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἤκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες,
 „τάδε ἔπεια λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire cos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem redegisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἔπειν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκαῖσθαι τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνεῖς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἶη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 δράπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἴματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιυχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεῖδας, εἶπε ὡς παρ’ ἑωυτοῖσι εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amicula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce.*

λεαυτεραι τουτέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσεως περὶ καὶ ἀλεΐψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ εἰς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῷ τὴν ποίησιν, ὑπερ-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπέειρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν ὀγδῶκοντα ὃ ἔτα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιπέμενοι κόπρον, ἔτα ὀλίγα 20
 ζώουσι· οὐδὲ γὰρ αὖ τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσεύ-
 23 σθαι. Ἀντιρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edaht, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνη σφι ἠγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἴων. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλαγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἰ σφὶ ἐστὶ ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, δια-
 τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι,
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque. nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vinculi homines custodiebantur, ibique cun-

εἰς δεσμοστήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πύθοσι
 χρυσῇσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοστήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἥλιου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίως ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρώπῳ τοιῷδε. ἐπειὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχυρήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτῳ, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι
 πολλὴ καὶ εὐεργὲς οὐρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰεὶκὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefeca-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturā ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnā copiā et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοις οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰσθᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγ-
5 χεῖλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἔμалле στρατεύεσθαι. οἶα δὲ ἐμμανὴς τε ἑὼν καὶ
οὐ Φρενῆρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρέοντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύομενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque Ichthyophagos audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

Herod. T. II. P. I.

C

34 HERODOTI HISTOR. III.

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διηλυθῆναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶ- 15
χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπέλελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὑπίσσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη αἵμαρτάδι ἦν ἂν σοφὸς αἴτῃ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαιγέοντες διέζων· ἐπὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπύκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτίαν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsas,

βύσης, δίδας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπαλέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

- 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριοῦνης φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὲ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θῆναι δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-
 byses*, veritus mutuam militum comesturam; omissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschriaonia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum
 insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφείας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχρῶσθαι σφείας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίαι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

- 27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσειω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπάφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἴματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης,

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et *Oasin* essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero *Memphin Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspiciens *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφείας καταδόξας, ἐωυτοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποίειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέρμφιος· ἀπικομένους δὲ εἰς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον μὲν, εἶντος αὐτοῦ ἐν Μέρμφι, ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 20 γύπτῳ· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 θὺς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἴη φα-
 νείς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι. κεχαρηκότες
 ὀρτάζον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 25 σθαι σφείας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεῖας ἐκάλεε εἰς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱεῶν, οὐ λήσεν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπρχμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγχυν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 30 τοὺς ἱεῖας· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπης

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo lactos illos festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit, cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adparuisse, qui ex multo temporis intervallo adparere idemtidem consuisset; et, quando adpareat, tum universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec audiens Cambyzes, mentiri eos, ait; atque, ut mendaces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μῶσχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι
οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
Ἔχει δὲ ὁ μῶσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 10
τοιαῦδ' ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νάτου, αἰετὸν εἰμασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλάσῃ,
29 κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παύει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλᾷ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβείσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuuencus ex vacca natus quae nullum alium dehine
concupere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *Ὅ prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

209, 31.

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ Θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε αὖ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐκτεύλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστογῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβῃωσι
 ὀφράζοντα, κτείνειν. ὅρτῃ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσειω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάση, εἰὼν οὐδὲ πρότερον Φραγῆρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἑόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπὲ-
 5 πιμψεῖς ἐς Πέρσας φθόνοι ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam resepepeliiverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos-
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρουσε, τὸ
παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνειακον οἱ Ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ ἄλ-
λων Περσέων οὐδεὶς οἶός τε ἐγένετο. Ἀποικομένους ὦν
εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιδος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλείῳ ἰζό-
μενος Σμέρδης, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
ἀδελφεὸς ἀρχή, πέμπει Πραξάσπεια εἰς Πέρσας, ὅς
ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
γουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
οὕτως λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἀρξάι τοῦτο. δεύτε-
ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyzes per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
est nuncius ex Perside veniens nunciare, Smerdin in
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
ob causam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Ἀγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθισαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἡρώσθη μὲν
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθота ἐπενόεε ποιήσῃ, εἶρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆϊους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι καλεῦν
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακείμενα. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς καλεῖται ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικεῖν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ αὖ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δίδασκτες Καμβύσια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξῆρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφείας. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγήμη τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 φήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσια συμβαλέειν σκύμνον λεόντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι· δύο

rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsae, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc matu minorem, quae cum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysem, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, rupta catena, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἠδεσθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαβόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρυοὶ· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σεις, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαβοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεια. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶδον,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambyzen quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opeque laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnant

πρῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

33. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἰώθει ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὗ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
34 Φρίνας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰσχροός ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπεις, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur Cambyses adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. Praxaspem, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pinoerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμῷ ποιῶνται;“ Τὸν δὲ
 εἶπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλας
 „ἐπαινῶναι· τῇ δὲ Φιλονίῃ σέ Φασι πλεόνως προσκί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωδύντα, τοιαύτῃ ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενοι παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θείς.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνόδων
 15 ὄντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει
 αἰὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοντο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἰγυπτὸν τε καὶ
 τὴν Θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρῶν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νῦν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, cactera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quacsierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus. vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mibi

46 HERODOTI HISTOR. III.

„οὐ θαυμάσιος ὁμοῖός ἐστι τῷ πατρί· οὐ γὰρ καὶ τοῖ ἐστὶ
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Ταύτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρη-
 ξάσπια· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθεία, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρασεύουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε, ἐστειλὼς ἐν
 „τοῖσι προθύροις, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἢν δὲ ἀμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθεία, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐκόντα τὸν οἶστον, εἰπὼν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γιλάσαντα, καὶ περὶ χαρὰ
 γέγοναν· „Πρηξάσπες, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugae dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repperit, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφροσύνουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ
 15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεα δὲ ἑρέαντα ἄνδρα οὐ
 Φρενήρεα, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἰπὼν „Δέ-
 „σκοπα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἔγωγε δακέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο.
 20 ἐτέρῳ δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοις, δωδέκα
 ἐκ οὐδεμιᾷ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλόν, ζώντας ἐπὶ κεφαλῇ
 κατακρυβε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 κολασθῆσαι τοιοῦτο τοῖσι ἔπειτα. „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ’ ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνει σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφὸν
 5 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyzes:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea caussa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea caussa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεώεσθαι κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιῆς, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, παλλὰ κελεύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι αὖ εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὖ- 10
 νοϊαν Φαίωνα συμβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῦ-
 δε· „Σὺ καὶ ἐμοὶ ταλμᾶς συμβουλεύεις, ὃς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συμβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτὸν ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλας εἰς σὲ προφάσιος
 „τευ ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔβη ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐντείλατο τοῖσι θεράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐκζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφύγοντες αὐτόν, δῶρα λάμβνουνται ζώ-
γρια Κροῖσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδισθαι, ἔφη, περιεόντι· ἐκείνους μὲντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προιξέσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At *Croesus* conversus foras se proripuit: et *Cambyses*, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant *Croesum*, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret *Cambysen*, et desiderium *Croesi* eum caperet, se producto illo prae-
mia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfectorum. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit *Cambyses Croesum*; quo cognito famuli, *superesse illum*, nunciarunt. Tum vero, *gaudere se quidem*, ait *Cambyses*, *quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros.* Quod et facien-
dum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλά ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ζυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ-
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ- 5
 γάλμα τοῖσι Φοινικῆίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πράξεσι τῶν τριήρεων περιά-
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὀπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημανεῖν
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱερόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσέναι ἄλ- 10
 λον γέ ἢ τὸν ἱερέα· ταῦτα δὲ τὰγάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκήψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὧν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἀν' ἱεροῖς τε καὶ νομαίοις ἐπεχεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam crenavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ρησε καταγελαῖν. εἰ γὰρ τις προβείη πᾶσι ὠνθρώποισι
ἐκλέξασθαι κελύαν νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
᾽ πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
ἑωυτῶν· οὗτοι νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἶκος ἐστὶ ἄλλον γε
δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθесθαι.
Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
στι σταθμῶσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παριόντας,
εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
κατεσθίουσι, εἶρετο, παριόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
lent mortuos parentes comedere?* Et illi, nulla con-
ditione se id facturos, responderunt. Idem deinde
ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμηνέας μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήματι δηξαίει· ἂν τελευτήοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρὶ.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μὴ ἐκέλευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσιον δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίησαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεια τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμα· 5 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον· ἔσχων δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῇ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graccis, et per interpretes quid ageretur intelligentibus, interrogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare mortuos parentes?* Et illi, alta voce exclamantes, meliora cum ominari iusserunt. Ita igitur haec constituta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse, *Legem* dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello adgressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem susceperunt. Is quum insurrectione factā *Samum* occupasset, primum trifariam distributam civitatem simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; administraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylosonte insula eiecto, universam Samum imperio tenebat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεικόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἱεῶνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρῆγματα αὐξήτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅπου γὰρ ἰθύσει
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 15 δὲ καὶ ἤγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλω
 ἔφη χαριῶσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὲ τῶν ἡρώων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθόντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἴλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὤρουσαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant *Polyoratis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quorum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vincti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γραψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἡδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσον·
 „ τὰ ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλας εὐτυχίας οὐκ ἀρῶσθαι,
 „ τὸ θεῶν ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λουμαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταῖεν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῖν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Amas-
 tis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
 intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
 At mihi non placent tuae res nimium secundae,
 ut qui norim, invidum esse numen: ac fere eupio,
 ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
 dem prospero utamur rerum successu, partim
 vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
 tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
 usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
 aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
 prospera usus est fortuna; postremo possimum
 funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
 consilium, adversus illam tuam nimiam felicitate-*

„καὶ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 „οὐτά, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη τῷ πό τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάβαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρώπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀέρο.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθηεῖν ἀπολομένῳ τῶν καμηλίων· διζήμε-
 νος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δετός, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δόρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κες ἀποβαλεῖν, ἐποίηε ταύτην. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πῆλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νῆσου ἐκαὶς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλει, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτὴ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. αἰνὴ ἀλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοῆναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεῖς τοῖσι ἔπεισι,
 αἰμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum iugentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

217, 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „πνον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰεὺς, μέγα ποιεύμε-
 νος ταῦτα, ἥϊς ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν

- 15 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτηα·
 δίδόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶναι
 ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃ μάλλιν Πολυκράτης,
 εὐτυχίων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni causa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἶπεκα ταῦτα ἐποικε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 διωῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξένου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ἂν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλισταμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδή- 5
 ῃ ὅπως ἂν καὶ παρ' ἐαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτους στρατοῦ ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψας ἐαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπάρπτευε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβρη Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitis causa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysem, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλόμενος
 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδοῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νησὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, αἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδρε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, Samios hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re-deliberata
 statuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, Poly-
 crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntibus devicisse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ 15
ἐπίκουροί τι μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλῆθει
πολλοί, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἔντων ὀλί-
γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῷ ἔντων πολιητέων
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς-τούς
νεωσάικους συνελησας, εἶχε ἐτοιμούς, ἣν ἄρα προδιόωσι 20
οὔτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖς νεωσά-
46 κοισι. Ἐπεὶ τι δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δέομενοι. οἱ
δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέ- 5
ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
tionem compellerent. Ad haec minime est credibile;
cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
oivium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
cum navalibus igne erat crematurus. (46.) Samii,
a Polycrate eieci, ut *Spartam* venerunt, introducti
ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-
tos; quae deinde, ea non intelligere.* Post haec,
iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
nisi haec verba, *Saccus farinâ indiget.* Quibus Spar-

λακον ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαί- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμῳ· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μισσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δοκίμοις Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροίσῳ, καὶ τοῦ Θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψεν δῶρον. καὶ γὰρ Θώρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτι ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἔόντα μὲν λίνεον, καὶ ζῶων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἴκοσι θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδὸν ἐκάστη τοῦ Θώρηκος

tani responderunt, *vocabulo Saccus supersedere*
eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero Lacedaemonii
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem Lacedaemoniis
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lincus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴυσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

- 48 Συγκελεύοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἑκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10 τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεοῦ ἀΨασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta, Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Petriander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyrae virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
 οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι. χρέωνται κατὰ ταύ-
 15 τά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθέων· ἱστάν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σπασάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφὴν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἵχοντο ἀπολι-
 πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρινθίοσι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
 συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 5 σον, εἰςὶ διάφοροι ὄντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
 ἀπεμνησικαέειν τοῖσι Σαμίοις οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
 tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 50 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτενε, συμφορὴν τοιήν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγρονίῃ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ἑόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφραγὶς
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ᾧ
 „παῖδες, ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὀνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis - ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat Lyco-
 phron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον,
 αἶτε Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 25 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51.
 ἱστόρει τὸν περισβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διαλέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὥς σφεας Φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 αἶτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμμένητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμὴν μηχανὴν, εἶφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπίσκει τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 10 αὐτοῦ παῖς διαταῖαν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίῳσι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri
 animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I.

ἀπελαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντές τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέρχεν κελεύοντας. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
 ὄντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὁμῶς ἐδέκοντο.
 52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὃς ἂν ἡ οἰκίῳσι ὑποδέξηται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἰὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 5
 ἐδικαίετο πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακατερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περιάνδρος ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτωκό-

auncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus puerum recipent. Itaque inde eiectus, quoties in aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus est, quum recipientibus minaretur pater, imperaretque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis timentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum publice praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum domo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat) *Apollini debiturum*. Ex hoc igitur edicto nemo amplius vel colloqui cum eo vel in domum recipere voluit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus est rem vetitam; sed manens in proposito, volutabatur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum *Periander* illuvie et inedia male adfectum, miseratus

τα, οἴκτειρε· ὑπὲς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσπον, καὶ ἔλε-
 20 γε· „Ω παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ὄντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλευ, ἀντι-
 25 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρωόμενος ἐς τόν σε ἡκίστα ἐχρῆν.
 „αἱ γάρ τις συμφορῇ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψῆν ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαβὼν ὅσω φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 30 „οἴκτειρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περσῆς μὲν τούτοις αὐτὸν καταλαμβάνει· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰρὴν

est puerum, et propius accedeus, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabitius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi debere

ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον. Μαλιὰν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 29 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτῃ γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πένθερόν Προκλέα, ὡς τῶν παρσόντων οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30 ρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐξώγησε. Ἐπὶ δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηβήκει, καὶ συνεγινώσκετο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορεῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυρανίδα· ἐν 5 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαινότο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων αὐτὸς ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlocutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invictum esse pueri malum, instructa navi e conspectu suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Proctem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Procedente tempore, postquam consenuit *Periander*, animadvertitque non posse se amplius res suas inspicere et administrare, Corcyram misit, et Lycophronem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem natu videbat non esse idoneum, quippe qui manifeste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem, qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίεω, δεύτερα ἀπέστειλε
 40 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δακνών
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν' πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 της, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυρανί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε, ἀπελθὼν ἔχειν;
 45 „ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαῖόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾷ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπικικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυρανίς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 50 „ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκός.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδάχθεισα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 tae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
num patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' αὖ πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλᾶσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἕκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταίνεσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίαιδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαβόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφίσι Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λίορκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσση ἐστέωτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, *nequaquam*, ait, *Corinthus se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset*. Quae postquam illa renunciavit, tertio *Periander* praekonem misit, qui diceret, *ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum*. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, *Periander* parabat *Corcyram* proficisci, et filius *Corinthus*. At *Corcyraei*, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum *Periander* veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de *Corcyraeis* ultionem *Periander* ceperat.

(54.) Iam *Lacedaemonii*, magna cum classe *Stamum* profecti, urbem oppugnaverunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminentem iam transcenderant, quum, succurrente ipso *Polycrate* magna

8 σαντος Παλυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
 τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ οὐρεος
 ἐπτόντα, ἐπέξῃλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίαν
 συχροί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
 χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμεναι ἔκτειον.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίαν ἑμοιοὶ ἐγίνοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰετὴ ἀν
 Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συνεσπε-
 σίντες Φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
 5 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
 Σαμίαν. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
 Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίῳ τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
 γγενόμην· δῆμον γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων, μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
 10 τὸννομα τεῖναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuisent Lacedaemonios,
 fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent Archiae et
 Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
 copas, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
 cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiae
 nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
 qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγγόνισαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσιν Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προ-
 σέπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσατα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεισθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατηγίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεὺς ἐποιή-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubuisse: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ τσιματίων μάλιστα ἐπλούτειν, ἅτε ἑόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἑαυτῷ ἐκά-
 10 στῳ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποίκωντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέαντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἥ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φρασσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulanis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confici-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-*
poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσβειας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαί 5 αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλοφέες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσσειν τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικέμενοι ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι 10 χρεῖσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρεῖσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἤκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλέντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσων

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.) Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii* advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samii adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis miscrunt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: idque fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere* illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*. Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Siphniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum depopulati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii egressi sunt, rebus suis opem laturo: sed commisso praelio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Samiis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis *Samii* exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Τόδρην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτι πέντε ὥστε
τὰ ἱρά, τὰ ἐν Κυδωνίᾳ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτι Αἴγι-
νήται αὐτοὺς, ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἡνδραποδίσαντο με-
10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἔχουσέαν τὰς πρῶ-
ρας ἡκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐπαίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γάρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
φικράτης βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγίναν, μεγάλην κακὰ ἐπαίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔπα-
θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pelo-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam; quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, prælio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello *Aeginae* illato multis
malis *Aeginetas* adfecerant, sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odii caussa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα πάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφόστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσὶ τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ἑκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὁρώσκεται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἰκοσι ὀργυίων μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μίζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νῆος

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria maxima opera, prae reliquis omnibus Graecis, effecta sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων ηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοὶ τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπει τῶν
οἰκίων μελεδωνόν· ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ᾧν οἱ ἐπανε-
10 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιστο
γενόμενος, καὶ αἷς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσῶν, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείησαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τὰδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληῖοις.
Ἦν εἰ ἀδελφεὸς, τὸν εἰπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶντα ἑαυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
a sermonem de Samiis paulo longiorem instituimus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-*
tres Magi, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis; et ipsi

εἶδες τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα τῶντ' εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπερήξει, εἰσε ἄγων ἐς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσειω. Οἳ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε σταῖς
 ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς τε προεδέσθαι ἐκ Πηξάσπεος,
 (πεμθθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας ἐς τὸν Πηξάσπεα, εἶπε

ΛΧΙΙ. 4. Ἀγβατάνοισι. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοισι. Tum
 vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem
 Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi
 omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto,
 praecones dimisit quum alias in partes, tum et in
 Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi de-
 hinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.*
 (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui
 in Aegyptum erat missus, quum Cambysem cum exer-
 citu Echatanis Syriae invenisset, stans in medio pro-
 clamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae
 ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum
 proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad
 interficiendum Smerdin missum, non executum esse

- 10 „Πηξάσπες, οὕτω μοι διεπρήξας τό τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε, „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδιος ἀδελφεός ὁ σός ἐπ-
 „ανίστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρός νεῖκός τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας
 25 „τά σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τελευτῶτες ἀνστήσασιν, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 30 „κῆρυκα, ἐξετάξιν εἰρωτεύντας παρ' ὅτεν ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπавτος Πηξάσπεις, ἤρσει γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπυγμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxáspen, ait. *Praxáspes, ita igitur mandatum executus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum executus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, inaequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a Praxáspe dicta quum placuissent Cambysi, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὠθρώνπε, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπίθι χαίρων. κότερα αὐτὸς τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψω ἐντείλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετών;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὡς ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐντείλατο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί εἰλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεφεισμένους. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρη-
 „ξάσπης, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ καλεῖ- 15
 „μαγον, αἰτήν ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σῶν ὁ ἐπανοστῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyzes cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyzes constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyzes: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστώτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύστας τὸ Σμέρδιος ὄνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείᾳ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μένος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολαλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorassēt lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurá] decidit; et nudatus gladius semur feriit. Val-
 Herod. T. II. P. I. F*

μνωθῆν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῇ πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἀπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρῇ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὖνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἐδόκεε τελευτήσῃν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλαγε ἄρα. καὶ 20
δὲ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὖνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὴν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, Agbatanis Mediae, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

ταπεινψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογισμ-
τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
„κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, εἰς Αἰγύπτῳ,
„εἶδον ὄψιν. ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
„ἐδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
„ὥς Σμέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
„σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαίρε-
10 „θῆω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίησα ταχύ-
„τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπῆϊ φύσει οὐκ
„ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δέ, ὁ
„μάταιος, Πηξάσπεα ἀποπέμψω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
„νέοντα Σμέρδην. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
15 „ἀδελῶς διατρώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τίς
„μοι, Σμέρδης ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegypto essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam nunquam vidissem! Visum erat mihi, venientem domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne imperium mihi a fratre raperetur, properantiora feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero satius Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interficiat. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi, nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod*

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσσειναι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφειοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „Βασιλείης οὐδὲν ἥσσαν ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθὲτος, τιμωρεῖν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μὲν τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκιστῶν
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔontos, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ Σέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratà, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρεῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτὶς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρηθῆναι ὑπὸ ὑρέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιέουσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιν, εὐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασώσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασθαι
 „ἀνασῶζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγινέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπγγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτες ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρέ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, αἷς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ χύματα ἐσάπη, ἀπῆνικε Καμβύσια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας πέντε, ἀπαι-
δα δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
Περσίων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστίῃ πολλή ὑπεκέχυτο,
τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμῶν πᾶν τὸ Περσικόν.
οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
ἀνιστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσπης ἑξαεὶς ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς,
Καμβύσεια τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεῶτα. ἐπιστεῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Camby-
ses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et
quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec
masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui ade-
rant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt,
Magos rerum esse potitos; sed Cambysen existimarunt
calumniae caussa haec dixisse quae de morte Smer-
dis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum ad-
versus illum concitaretur. Hi igitur existimabant,
Smerdin Cyri filium surrexisse regnumque occu-
passe: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se in-
terfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mor-
tuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ Δὲ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσιω, 67
αἰδῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὀμωνύμου Σμέρ-
διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύσιω
ἐς τὰ ὀκτῶ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
5 ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
πάρει αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς
πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελήϊην εἶναι στρατήϊς
καὶ Φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὲ ταῦτα αὐτί-
κα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
8 ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus igitur, Smerdis nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysis ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eumdem mortuum desiderarent omnes Asiæ populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo.* Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniiiciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλέμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὅψιν ἑαυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε ταῦδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοικεῖ, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναῖξί. πέμπων δὲ ὧν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ εἰ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκων· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἐπέμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτιω τοῦ-
 „τω συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eamdemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cubat. Tum iterum ad eamdem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„και τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὐτε Ἀτίσση δύναμαι εἰς
„λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγ-
„κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ἄν-
25 „δρωπος, ὅστις κοτὲ ἐστὶ, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
„διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεθαίνετο τὸ πρῆγμα.
τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπε παρ' αὐτὴν, λεγούσας
ταῦτα· „Ὡς θυγάτερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
δ „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ
„γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
„ταδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
„τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
„σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὧν ποιήσον τάδε· ἐπεὶ ἂν
10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia : Neque Atossae ego possum
in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
his quae mecum hic una habitant : nam simulat-
que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)
Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis :
Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
esse existimo ; non debet ille, quod tecum concum-
bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
ce ; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
pitem intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-

„σον αὐτοῦ τὰ ᾠτα. καὶ ἦν μὲν Φαίνηται ἔχων ᾠτα,
 „νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαιδίμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ᾠτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσιος ἀρχων
 τὰ ᾠτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. Ἡ ὧν δὲ 20
 Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνειο θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες Φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡῶδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi concumbere: sin aures eum non habere deprehendes, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire periculum, si id faciat. Si forte enim aures ille non habeat, ipsa autem deprehendatur palps, satis se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen imperata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubiculum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi

ἤφασκε τὰ ὦτα. μαθεῖσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετίως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγγόνει, πέμψασα ἐσήμνηε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρώτους ἔοντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγέστατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀννεί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνη τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἐδόξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίζασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἵδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἐόντες ἑπτά, ἐδί-
 δσαν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῖκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μῶνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελευτήκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνηνι-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μῶνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκίει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Ἔπειτα πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ἰστιάσπεις, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεαυτὸν εἶντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

- 15 „δεῖ γὰρ πλεῖνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες, τρέπων τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολείεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
- 20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῖνας ἰδόκει, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴσ τε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπείση ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφραγῶ, αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72 ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον· „Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ ἔας, ἴθι ἐξηγίε αὐτὸς ὅτιω τρέπων

illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic adestis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane est proposita, scitote pessime vos esse perituros. Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime vos soli, cum nemine alio consilium communicantes, rem conficere: quoniam vero mecum communicastis, aut hoc ipso die rem exsequamur, aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi, non alium accusatorem me praeventurum esse, sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse delaturum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes: Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, φυ-
 „λακὰς τὰς κατεστεώσας, εὔσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδεόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φὰς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεύδης

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἷ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείῃ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτραπήται. οὕτω οὐ ταῦτα ἀσκέοντες, τῷ τε πε-
 25 „ρεχόμεθα. εἰ δὲ μὴδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὁ τε ἀληθιζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πλουσιωτέρων ἐκὼν παρή,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον εἰς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἐπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto. nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ἂν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθίως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γαβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἐδόξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπεια Φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorsum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσιον ἀνάσσεια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολαλέ-
 5 κας· καὶ διότι μῶνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπαλῆσας· πρὸς δ' ἔτι,
 εἶντα ἐν αἷῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. ταύ-
 των δὴ μιν εἴκεν καλῶσαντες, Φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐνω-
 10 τῷ, μηδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφείων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχεύμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπειω
 ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας σύγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, καὶ οὖν δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργον ἀγορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτως ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

*sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se Praxaspen, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, apud se habiturum nec ulli ho-
 mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
 Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
 Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: convoca-
 turos se, aiebant, universos Persas sub regiae mu-
 ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
 regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
 Herod. T. II. P. I.*

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδιδραμένον γνώμῃν ὡς πε-
 ρεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἶοίμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Πρῆξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγεννη- 5
 λόγησε τὴν πατρίην τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γεγόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν Φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset *vivere Smerdin, Cyri
 filium*, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrin,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit *veritatem*, quam *adhuc a se occulta-*
tam esse, ait, *quum non tutum sibi fuisset. id*
quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
cessitate se cogi, ut verum declararet. Dixit igitur, *se*
ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μανος, ἀποκτείνεις, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησαμένους, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νυν, ἰὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσῶν, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦϊσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεια γεγυότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδωσαν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
καλεῦντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδιόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵεναι, καὶ τὰ δεδωγμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundum esse, et exsequendum decretum. Qui

αἰζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρῆκαν ἑπτὰ ζεύγη, δύο αἰγυπῶν ζεύγη διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάντες αἶψαν γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τελευτηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείου ἢ γνώμῃ ἔφερε· καταδιδόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσῶν πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίσαν, θύῃ πομπῇ χρωμένους· οὐδ' ἐπι- 5
 ρόστα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἳ σφείας ἰστόρευον ὅτι θέλοντες ἤκουεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλαρχοῖσι ἀπέειπεν, ὅτι σφείας παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσσω 10
 παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, vellicantiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, septemviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad regiam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad portam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros, ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt, veluti divinitus missos; neque quisquam eos interrogavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, incidunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad regem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei causâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus, quod eos admiserint, minas intentant, denique progredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχυοντας αὐτοῦ ταύτῃ
 συγκατεύουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρείωνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἰόντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πηξάσπειω γινόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἰδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς αἰκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων Φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἰόντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἵσθηται μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μόντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinon* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὐτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότηϊ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅ τι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πιεθόμενος, ὥστ' ἐτε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχ' 25 πῶς τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐαυτῶν αὐτοῦ λείπουσιν, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuum clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθειον ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χροώμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπικαλέοντο, ἐξηγιώμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τῶν ἐν ποσὶ γινόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγινός ἐκ τῶν ἐπτά,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδοκίμειν καὶ αὐτοὶ ἔτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπιλθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν θε-
 ραπτεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων *Μαγοφόνια*· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔστι Φανῆναι
 ἐς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς αἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonía* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θέρυβος, καὶ ἐκτὸς πάντε
 ἡμερίων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρηγμάτα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἕνα μὲν ἡμῶν
 „μοναρχον μηκέτι γινέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεια ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπεξῆλθε, μετσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' αὖ εἴη χρεῖμα κατηρημένον μοναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἕξεισι ἀνευθύνῃ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ αὖ τὸν
 „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοσημάτων στήσῃσι. ἐγγίνεται μὲν
 „γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παριόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, *imperium summum Persis in medio deponendum* censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summā imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθην ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχον ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κακοσημένος,
 „ἔρδι πολλά καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δέ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον εἶδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον· τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολύτας πέφυκα. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις πε-
 „ριεῦσίν τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀστώων, διαβολὰς δὲ ἀριστὸς ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θαπτό. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρίαν· νόμαίά τε καὶ πατρία, καὶ
 „βιᾶται γυναῖκας, κτείνω τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At eontrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δευτέρα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει αἰ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἀρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ᾧν γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξω· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐπέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυρανίδα παύων, λελέχθαι καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρὶν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δῆμον ἀκολάστου ὑβρὶν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

- „πιστεύειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποίει· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνί. καὶ
 10 „γὰρ αὖ γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῃον; ὥθιμι τε ἐμπεισὼν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χεῖμαρρῶ ποταμῷ ἱκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τού-
 15 „τοις περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τοῦτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκός ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 μην ἐπέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμῃ, 82
 λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „ταν τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ἐλυγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο πρέχων
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρειώμενος, ἐπιτροπύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγαῖτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ἐλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκίεουσι εἰς τὸ κοινόν.
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἑκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νικᾷν.
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ᾧν στά- 15
 „σεις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε.

*Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae
 dico, in suo genere optimum, optimus status
 popularis, optima oligarchia, et monarcha op-
 timus; horum trium hoc postremum reliquis
 longe praeferendum esse autumo. Etenim unius
 viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius
 queat reperiri: optimo quippe consilio utens, in-
 culpatus administrabit res multitudinis, et ea ra-
 tione consilia adversus male animatos capta, ta-
 cita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum
 plures sint virtutem in commune exercentes, va-
 lidae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim,
 dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua
 sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias:
 tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditio-
 nibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium
 res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status*

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίγνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίγνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιῶσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν ὦν ἐφάνη μόναρχος
 „ἰών· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχία
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπῶν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερία ἐγένετο; καὶ τῷ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχοῦ; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμη, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patriā*

„τὸ τριῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
„νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

83. Γινώμμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσε-
ρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέβητο ταύτῃ. Ὡς δὲ εἰσώθη
τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσησι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
σαι, ἔλεξε εἰς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
„ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
„λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
„ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκείνοι ἔλονται,
„ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑρῖν οὐκ ἐναγω-
„νεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐβέλω.
„ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
„οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
„ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπαντος ταῦτα, ὡς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut
unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
cum in contentionem non descendam, nec enim
imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
ex meis posteris quisquam.* Quae quum ille dixit-

240, 17.

συνεχώρειν οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
 ἐπηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 25 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλευόντο ὡς βασιλεία δικαιοτάτα στήσονται· καὶ
 σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνῃ αἰεὶ
 γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 ληΐ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μωτάτῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρμέναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege aequissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτά ἀνὺ ἐσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδων μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξῆναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρώτος φθῇ 15
ταὶ ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχαιν τὴν βασιληΐην.

- 85 Δαρεῖον δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ ὀνόματι
ἦν Οἰβάρες. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρες, ἡμῖν διδάσκειαι
„περὶ τῆς βασιληΐης ποίειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρώτος φθῇ 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχαιν τὴν βασιληΐην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuntio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam.* Cui *Oebares* respondit: *Si in*

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσειε τούτου ἐννεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σὺ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τοίνυν τι τοιούτον ἔχεις σόφισμα, ὥρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστί.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, παύει τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστρεψε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν εἰς τὸ προάστιον, κατέδησε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπήκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ εἷς, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διαξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστιον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima,*
Herod. T. II. P. I. H

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΑΝΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατιστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆτας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχάς, καὶ ἄρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσκίναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοις ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρὸς-
 οδὸν τὴν ἐπέτειον κατὰ τὰδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἵρητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εἰ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum
 in viginti praefecturarum numero praetermittens*]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, hīa
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοικόν. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσῳ, ἣν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα αἰγίεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρείος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμπεχρήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνητῶν 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένοι φόροι οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 6 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euhoicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huius
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρας εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα- 15
τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί-
σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἶκισε ἐπ' οὐροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγεννέων. *Suspectum nomen.* Αὐτενέων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera* haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolentibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis, trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant: *tertia* haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti talenta; quorum talentorum centum et quadraginta in equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Posideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac incipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀσφυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀσφυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῶ ἐν Μίμ-
 φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικουροῖσι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτ'

XCI. 14. πρὸς γὰρ. Alii σίτον γὰρ. Ibid. μοριάσι. An μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionē, quae tributi erat immunis) tributum impos-
 situm erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κιστίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλωνίως δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομίαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκρυβατιῶν, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, εἰς τῶντ' συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυα- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυικῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaque Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόςια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαντίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόςια τάλαντα ἐγένετο Φέρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πενήκοντα καὶ διηκόςια ἀγίνον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόςια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόςια τάλαντα ἀπα-
 γίνον· νομὸς ἑβδόμος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόςια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μεσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: praefectu-
 ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκισι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε
 πολλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπτεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCv. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperit-
 ur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν.
 προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε
 ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσα-
 5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμίνους τήξας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρεί τὸν κέραμον.
 ἐπειὰ δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακίπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὐτὸν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἷδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατιστρέψατο· αἱ περὶ
 τε Νύσῃν τὴν ἰσὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
 parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
 tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
 lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
 rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
 dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam.
 Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cuden-
 dum curat, quantum usus postulat:

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
 tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
 tatarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
 tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
 dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi.
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses,
 quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαία. οὗτοι συναμφοτέροι διατρίβουσι ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρέος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὖρος ὑπὸ Πέρσησι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φρατίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντητηρίδας
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένας. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρώπῳ
τοσῶδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέρα ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολάς οἰκεῖουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοι.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκεῖουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμαῖοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοίων ἕκαστον ποίε-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνην.

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur, praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ramenta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nanciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eorum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi* sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum populi*, diversis linguis utentes. Et eorum alii nomades sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes: quodlibet navigium ex uno genu arundinis confectum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post

ἦν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
ψωσι, τὸ ἐνβεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
τες τούτων, νομαδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν καλέον-
ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χαῖ-
σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέαντες κτείνου- 5
σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηρόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν οἱ
δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατεωχέονται.
ἦν δὲ γυνή κάμη, ὥσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεωχέονται. ἐς δὲ τού-
του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν
ἔμφυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆ-
σθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστι ὅσον κέγχρος
ἐπὶ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινό-
μενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ
πιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς
τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος,
οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατάπερ τῶν προβά-
των· καὶ τὸ χρώμα φερέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ πα-
ραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς
5 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων,
ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατάπερ τὸ χρώμα τοιαύ-
την δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θοοῇ. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam. correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indo-*
rum alius mos est huiusmodi. Nec occidunt anima-
tum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos
solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen
quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclu-
sum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum
folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in mor-
bum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque
quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.)
Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis mis-
centur publice, veluti pecudes; et colorem habent
similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipso-
rum genitale non, quemadmodum aliorum homi-
num, album est, sed nigrum, sicut corporis color:
tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότον ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διάσταν. οὗτοι καὶ μαχίμοτάτοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι. 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημῇ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάβεια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque unquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

ται. ἡ δὲ ψάμμος ἢ ἀναφεραμένη ἐστὶ χρυσοῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμην οἱ
 Ἰνδοὶ, ζωξάμενος ἕκαστος κάμηλους τρεῖς, σιμηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὰ λειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιπηθεύσας
 ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς πατέρων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι κάμηλοι ἔκτων οὐκ ἦσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθῃα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστάται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ἐπισθίοισι σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ἐπισθίων σκαλέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξῃ τοιαύτην χρῶ- 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅκως

cum autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-

αἱ καυμάτων τῶν θερμότητων ὄντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νεῖς γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ- 5
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρως οὐ
 ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηλικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις· ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῆσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπιὼν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσάξασθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρποντας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀγαμνησκαμένας
τῶν ἑλπιον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
θρυπτόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, καὶ pro οὐκ legentem.*
mum sese recipiunt. Proflnus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λωτα περιαμένους ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἰσχάτη τῶν οἰκισμένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμύλχα τε 5
 τραπόδα τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλὰ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρέξ τῶν ἱππῶν· ταῦτα δὲ ἐσ-
 σϋνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμένων
 ἱππῶν. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν,
 ἐρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δαὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρεῖνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἰσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκισμένων χωρίων
 ἐστὶ· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ μούνη χωρίων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 bores agrestes pro fructu lanam edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute oviam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μων, καὶ λάδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικας ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιν
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, Φυ-
 λάσσοусι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 εἴπερ ἐκ' Αἰγύπτου ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αἶν 108
 γῇ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίβνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ ὡς τοῦ θείου ἢ προνοίᾳ, ὥσπερ καὶ οἴκός, ἐστὶ
 5 εἶδός αὐτοῦ. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλά καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλεγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου; αὐτὰ δὲ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυύσκειται μούνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας, 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῆται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ παλλῶ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec causa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam unguis habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

5 ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς αὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἐχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίῳσι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ ἀπορύνονται κατὰ
 10 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίήσει, ἀπικυ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς διωῆς,
 καὶ ἐμψύσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἐτι-
 20 ἐν τῇ γαστρὶ ἑόντα τὰ τέκνα, δισσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖ-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἑόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χεῖμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νῦν ἐχιδναὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 25 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἑόντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδ' αὖτ' ἄλλη· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὲ λιβασιωτὸν τοῦτον αὐτῷ πτῶνται Ἀράβιαι·
τὴν δὲ κασίην, ὥδε. ἐπὶ αὐτὴν καταδύσονται βύρσοι· καὶ
δέρμασι ἄλλοις πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν
αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
αὐλίζεται κου θηρία πτερότα, τῆσι νυκτερίσι προσέ-
κλα μάλιστα, καὶ τέττεγγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλ-
κιμα. τὰ δὲ ἀπαμνημονεύουσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτως
111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἐστὶ τούτων
θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅπου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
ἦτις μιν γῆ ἡ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
ὅτι, λόγῳ οἰκίῳ χρεώμενοι, ἐν τοιούτῳ χωρίῳσι φασί
τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes
universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione
frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam,
ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc
modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis,
bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam
exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum
alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae,
vespertilionibus maxime similes, diro modo striden-
tes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes,
casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabi-
liori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud
nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod,
probabilem sequentes rationem, in cis regionibus
nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νίβας δὲ λέγουσι μεγάλας φορῆιν ταῦτα τὰ κάρφρα,
τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέο-
μεν· φορῆιν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσιᾶς, προσπεπλασ-
μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀπεκρήμονοις εὐρεσι, ἔθα πρόσ-
10 βασιν ἀνθρώπων οὐδαμῶν εἶναι. πρὸς αὖν δὴ ταῦτα τοὺς
Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
γνομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
καὶ σφρα δύντας αἰγχοῦ τῶν νεοσιῶν, ἀπαλλάσ-
15 σισθαι ἑκάς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετειωμένας,
τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφέρειν ἐπὶ τὰς νεοσιᾶς·
τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν·
τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα- 112.

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
ficio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
volucres descendentes, iumentorum illorum membra
tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nempe

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης, χοήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμῳσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113· Τοσαῦτα μὲν θωυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένη
οἶων σφί ἐστι θάυματος ἄξια, τὰ οὐδαμότι ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα αὖ ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτα· ἀμαξίδας γὰρ ποιῶντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic, λιβανον, vulgò Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat]* quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamomum, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile, ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
prae longas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtritis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἴων τὰς αὐρὰς πλατείᾳ φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκουμένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβανον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν τινα καλέσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων πεταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἤλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστὶ.

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
tura maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσο-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης, χοήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113· Τοσαῦτα μὲν θωμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένη
οἷων σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμότι ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδα γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λιδανον, vulgò Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamoni, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
prae longas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sincerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἰῶν τὰς αἰρὰς πλατείᾳ φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπική χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβεινον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστὶ.

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
tura maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νῆσους οἶδα Κασσιτερίδας ἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανὸς, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δέ, οὐδε-
 νὸς αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θαλάσσιά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶν' ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνεφθαλμούς. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό-
 5 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι. Αἱ δὲ ὧν ἐσχάται

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri auri copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἴκασι, πηρικληϊούσαι τῇ ἄλλῃν χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκληϊμένον οὐρεὶ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πάντα. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτίαν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληϊστοῦ οὐρέος τούτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οἶνομα δὲ
αἰ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιούδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et infus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic cam-
pus olim Chorasmiiorum erat, estque in confinibus
ipsorum Chorasmiiorum et Hyrcaniorum et Partho-
rum et Sarangarum et Thamanaeorum: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
monte campum claudente profluit ingens fluvius,
cui nomen Aces. Is fluvius prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calamita-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit.

στη διασφάγι ἑστησέν· ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ἂν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις· τοῦ δὲ
 θέρους σπείροντες μελίην καὶ σῆσαμον, χρησίκαντο τῷ 20
 ὕδατι. ἔπειν ἂν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ᾠρούμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἔπειν δὲ διάκορος ἢ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληθιόνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσύμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤελε εἰς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ᾔσχετο
 δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πλουτοῦς καὶ ὁ
 10 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque acquum cen-
 suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricte acinace, aures utri-

δια λέγειν, ποῦ τοιαῦτα σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια, ἀποτάμνῃ αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνέρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένα-
 119 σφίγων ἔδῃσι, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λέγων οἱ ἐξ
 πεποιηκότες εἴωσι ταῦτα, μεταπημπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποι- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς αὐτὸν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποιηκός, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνην, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκήτους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μὲν ἐπιβουλεύειν
 εἰ ἐπανάστασιν· συλλαβαὶν δὲ σφείας, ἔδῃσι τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνηος φοιτῶνσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, κλαίσκεν αὖ καὶ ὀδυρέσκειτο·

que et nares praececidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
κτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τὰδε· „ὦ
25 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
„οἰκητῶν ρύσασθαι, τὸν βούλῃς ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τὰδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
„δοῖ βασιλεὺς ἐνός τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
„τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
30 θωρυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „ὦ γύναι,
„εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
„δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
„εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
„παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
„ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
„λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

cōtinenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

K

οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἀν' ἄλλος οὐδενὶ τρώ-
 „πω γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλει.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεια νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀρόιτης, ἀνὴρ Πέρσης. αὗτος ἐπεθύμησε πρήγμα-
 τος οὐκ ὀσίον· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτειος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit. Hac usa sententiâ, istud dixi. Quae quum regi visa essent commode ab illa dicta, delectatus condonavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque filiorum natu maximum; reliquos vero universos interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit, eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa, *Sardium* praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium, a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea, hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse- rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam. Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

Βασιλῆος θυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ ὄνομα εἶναι Μιτροβάτεια, γαμοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νίκεια
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἶπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὅς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαιο, ὧς δὲ τι ἐοῦ-
 15 „σαν εὔπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστάς· ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὲ μὴν Φασὶ ταῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ αἰγλήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἵπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, Oroetae cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redequisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino Polycratem perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse Oroeten praeconem Samum; nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν· 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν καταλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαισι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτειος γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὧν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγειω, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τειος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ὄμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:) *Polycratem* autem tunc in exhedra forte decubuisse, adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive consulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita acciderit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset, *Polycratem* versus murum tunc forte conversum, nec sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis* duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* residens ad *Macandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae* filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium ferentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim *Polycrates* primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρῆγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι εἶναι κατὰ τὰ Φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις αἰπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex *hominum* quidem, quae vocatur, *aetate*
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

- „εἰ δὲ μοι ἀπιστεύεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ
 ἐβούλετο· καὶ κως, ἰμέρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον· τουτέων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἐόντα ἀξιोधέτον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατασκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιάδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Macandrium,
 Macandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Macandrius ubi advenit;
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλά δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτίσθαι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου ταίην-
 δεῖ· ἐδόκει οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἶόντα,
 5 λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπέλυσε, ἣν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον
 10 παρβενεύσθαι. ἡ δὲ ἡρῆσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρβενεύσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐσθιεῖσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίας 125
 αἰλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημα-

CXXIV. 2. αὐτίσθαι. αὐτὸς ἀπίναί codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
dium virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆρα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν
 τε εὐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκήοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονιμύτων ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπέην συμβλῆ- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὁροί-
 τής, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποικύμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλλε πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνίεις αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτια Πολυκρά- 126
τεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσιον θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτις, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγραῆϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τῶν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μὲν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ' οὐδὸν
ἀποκτείνας δὲ μὲν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspen occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὥς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι,
 πάντων τε τῶν ἀδικημάτων ἕνεκεν, καὶ μάλιστα Μι-
 τροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρα-
 τὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκει πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5
 τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν
 Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν
 χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε
 Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἴωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν
 ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμνηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10
 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι,
 „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσῃ σοφίῃ,
 „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ,
 „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ
 „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, post-
 quam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete*
 sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum caus-
 sa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii cae-
 dem. Ex aperto vero copias contra eum mittere pa-
 rum consultum ei videbatur, quippe rebus domi non-
 dum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum
 quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui
 mille praesto essent Persici generis satellites, quique
 Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret.
 Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convo-
 catis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlo-
 cutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se*
hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam
ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adti-
net. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum

„Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μᾶζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιῆεν ταῦτα. εἰζόν-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγυῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥϊε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerrebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτῳ ἐς ὅψιν ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περιαιρέμενος, εἶδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληῖῳ
 ἐπιλέγεσθαι γραμμαστὰς δὲ βασιληῖους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἶδ-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 αὐτὸ Ὀροίτῳ. ὁρίων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, δίδοι ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεια τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πεθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ φαρσῆσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae causa satellitum, an ad deficiendum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persas, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτια.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτια τὸν
 Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαρμίου τίσιες μετήλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτια 129
 χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήντικε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλεῖα Δαρεῖον, ἐν ἅγῃ θηρῶν ἀποθνήσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,
 τούτοισι ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirac Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorteretur. Et graviore quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρας, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνήτεω Δημοκίδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξῆυρον ἐν τοῖσι Ὀρεΐταις ἀνδραπόδοις 15 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε 130 ἔλκοντα, καὶ ράκεισι ἐσθημένον. Σταβέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταται. ὁ δ' οὐκ ὑπέδεκτο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπιστοτερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μαστιγὰς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας ἀτρέκως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύρας ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἕλλησικῶσι ἡμάσι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae Democedis artem forte audivisse laudari: rexque illum quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroetae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, producit in medium, compedes trahens, et laceros pannos indutus. (130.) In medio stantem interrogat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne, si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Graeciam umquam redeundi. Darius vero satis intelligens dissimulare hominem, et gnarum esse artis; flagella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille professus ait, adcurate quidem se artem non callere, sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetudine quam cum medico quodam habuisset. Deinde, quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐπαίει, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ἔόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δέ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἤσθεις δὲ τῷ ἐπεί ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τῶν ἐκάστη Φιάλῃ, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκίδεα οὕτω δὴ τι δαυφιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πύπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συναλέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas cum ablegavit; quibus eunuchi, cum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum thecâ
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui cum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει αἰμίλησε. πατρὶ συνέχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχετο ἐς Αἴγινα. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἡτροὺς, 5
 ἀσκευής περ εἶναι, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆα. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δωὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἡτροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτω-
 νῆται ἡτροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Cro-
 tone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρείον, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ· ἐγγόνες· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι, πάντα δὲ τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰώντες, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133
νικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυν Φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκτραγὴν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, postquam *Darium* persanavit, maximam *Susis* domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeterquam quod in *Graeciam* redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem *Aegyptios* medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item *Eleum* vatem, qui, *Polycratem* secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, *Cyri* filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui postquam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat
Herod. T. II. P. I. L

ἤλασσαν, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φᾶς ὑγίεια ποιήσω,
ἐξορκῶ μιν, ἡ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεῖσισθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ιώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδασθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρεῖᾳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
„σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκος δὲ ἐστὶ ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
„χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
„ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν,
„καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύωνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestitisset, tum ab illo edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προστέωτα, καὶ ἵνα τριβῶνται πολέμῳ, μηδὲ σχα-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν·τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανομένῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδασχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' αἰμίβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοῶ πειρήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἐτέραν ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλγὸν χρόνον ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτοσ-
 σα τάδῃ· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην εἶναι
 „ἔασον· αὐτοὶ γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμῶ γὰρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythis bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θέρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεύτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέφομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίηε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πνυτεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δηموκλήδει,

mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacenas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unâ cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
μὴ διαδρῆσεται ὁ σφαιρὸς ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
τως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως
ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἦξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
ἄγειν, Φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
θεῖ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δουλοῦ νόου
ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δέσας μὴ εὖ
ἐκπιρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
loca lustrant, nec vero committant ut ab ipsis pro-
fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα εδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑωυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθάν ἔχοι· τὴν μὲν τοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δαρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφείοισι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

- 136 Καταβαίντες δὲ οὗτοι εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθηῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλῆς εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῆς τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicoen et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εἶον-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικνέμενος δὲ ἤδη τούτου ἐς
τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
15 τὰ παρέλαβεν τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν 137
θεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδα, ἀπικνέον-
ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἄπτο-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρώδεον-
τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προϊέναι ἐτόιμαι ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προϊσχομένους ἔπεα τὰδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ὄρατε τὰ ποίετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
„νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „περιυβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποτιύμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodiâ emisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervenerunt: ubi quum cum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret. tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίεσθαι πινησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνίητας οὐκ ᾧν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιφ- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, καλεῶν εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμостαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆα Μίλωνος
 ἦν ὄνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπειῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἰὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότων

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καὶ
σφείας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
Φυγαῖς ρυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν διδόναι τοῦτο ὅ τι βούλοιτο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτωδὸν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχερῶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
ἔντων τοῖσι Ταραντῖνοισι φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κά-
τωδὸν αἱ εἶσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδixάμενος ἐπέτελλε·
πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέ-
λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
15 διοι, Ταραντῖνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducendum sufficere*; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hae res

προσφέρων. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖ, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσῃ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληῶν, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἡγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῃ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambulabat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
θὼν ὤνεετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θεῇ τύχῃ χρειώμενος,
λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων·
„δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
„τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
λωλέναι δι' εὐηθίην. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μαίγῳ ἐπανόστησαν οἱ
ἐπτά, καὶ ἐκ τῶν ἐπτά Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὥς ἡ βασιλείη περιελλύνθαι ἐς
τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατὰ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
δειλνέντι τὸ εἶμα. ἀναβαὲς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου

qui satellites tunc erat Cambysts, nec ullo dum no-
mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
*Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.*
Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουργὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς καὶ παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γχετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑορκητές τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐε-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὢν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλιανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί καὶ δυνάμειν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

„ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμλήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστᾶσπιος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 „Συλοσῶν· „Ἐμοὶ μῆτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τιος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἐπτα γενόμενον· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελέα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sam i* tunc imperium tenebat *Maeandrius*.

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχὴν τῶ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξήγνητο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐπαίει τοιαῦδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστηίῳ ἐστί. μετὰ δέ, ὥς οἱ ἐπιποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμῶν ἀρχεῖν· ἐγὼ δέ, τὰ τῷ πέλας ἐμπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ παίσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτοῦ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσσω 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo. id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τόσα
 „δὲ μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γὰρ
 „τῶν Παλυκράτους χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωςύνην δὲ πρὸς τοῦτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ γ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίαισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στάς εἶπε· „Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὄλεβρος· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δέκιμος, τῷ οὐνομα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, αἷς, εἰ
 μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Macandrius*, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δάσαν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144 Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τὲ τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνεω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, morituum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ca conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὅτι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἔλθειν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „ Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδράων, ὄντα σιαντοῦ ἀδελ-
 „ φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „ γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrio ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospec-
 tans Persas vidit tranquille sedentes; clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*. inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, *qui nihil deliqui quod vinculis dignum*
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἐόντας εὐπετείας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφιας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καί σφιας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς ἡΐσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν περιέσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπαλάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβλεπε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὖ ἐξέπιστάμενος, ὡς παρόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 δαῖς τε ἐαυτῶ ἀσφαλέα ἐκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου
 τότε, ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γάρ οἱ κρυπτὴ
 διαφυγῆ, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
 Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
 τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλαος, καὶ
 15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
 προσδεχομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκίοντάς τε δὴ πάντα
 συμβιβάναι. ἐμπιστόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περ-
 σίαν τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
 τας ἔπτενον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπιβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κουροι, ὀπίσω κατελήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ' 147
 νης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
 θότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐν-
 τέλλετο, μὴτε κτείνειν μηδένα Σαμίον, μὴτε ἀνδρά-
 5 ποδίζεσθαι, ἀπαβία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
 diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
 ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius
 Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
 ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
 educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
 existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
 Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
 faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
 rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
 conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
 calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
 data ignorans, quae illi Darius, quum cum Samum
 mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oe-

Συλσσωῖντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπαλιόρκειον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενηκάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἄν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῳ ἐν λό-
 γοις ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώυμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἄν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφείρε-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρις εἶπαν-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἰδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
 ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βας ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
 15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιηγέων,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρηξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μέν-
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 νης, ἐκ τε οὔριου ὀνείρου, καὶ νοῦσου ἢ μιν κατέλαβε
 5 ποσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

ἘΠὶ ΔΕ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένη 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrumpat*. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babylonii* a Persis defecerunt, rebus om-

νον, Βαβυλώνιοι ἀπίστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νου. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπα-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα πομπῶν 5
 τες ἐλόνθων. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπίστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 αἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπν-
 ξαν· τὴν δὲ μὴν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπν- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφῶν τὸν σῖτον ἀνασιμῶσιν.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαριῆς, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκεῖ, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρῖον καὶ τὴν στρατὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσιντε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἡσυχάλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσθαι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει εἰς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' αὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπιμήθη. ἀλλὰ γὰρ δινωῶς ἴσαν ἐν
 Φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας αἰὶς τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατέ-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου πατρὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίῃ ἔτεκε. ὥς δὲ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περὶ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἀλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὥς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodigi-
 um: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylonem*
captum iri, quum mulae pepererint, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fati-
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-*
rium adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-*
ceret capi Babylonem. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

275, 21.

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναί μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσῃ ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνή-
 κστον· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἦνικε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶπτό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ἀνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de caussa?*
 Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu,*
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεινυτὸν δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγαλᾶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο „ὦ σχετλιάτατε ἀνδράων, ἐργῶ τῷ αἰσχί-
 „στῷ οὐνόμα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον αἱ πολέμοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοι ὑπερετίθια
 „τὰ ἐμελλον ποιήσιν, οὐκ ἂν με πειρεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμεινωτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἥδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομαι Βαβυλωνᾶ. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῦχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „αἷς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δακείω, πύσας σφῆας
 „ταῦτα ἔχων οὕτω, τεύξισθαι στρατῆς. σὺ δὲ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

„ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ ἐς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σιωτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῖν ἔσται ὥρῃ ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλην ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ εἴαν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθὺς τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „ καλεῖν περὶ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δεκίω, ἐμὲ μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράψοντας
 „ἐμοὶ Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρέφο-
 μένος, ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω·
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι εἰς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μιν οἱ πλουροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, Φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθει
 ὑπ' ἐαυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαί οἱ 10
 ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε αὐδαίς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, *et ut transfugam ad eos venire.* Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

νετο τῆς αἰλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 25 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροΐζεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων.“ Ταυῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὀρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ἄτων
 ἐστερημένον, μᾶστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεῖα, καὶ σφι ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεβήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐντείλατο Δαρεῖαι τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλωνῖοι τοῖσι ἔπειτα τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρεῖς ὄντες, πᾶν δὴ ἐτοῖ-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυτῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλω-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυτῶν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προσημμένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτος σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδίδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιουμένου πέ-
 ρεξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare, in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et imperii summa et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλωνῖοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπιτάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας εἰς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφυγον εἰς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμεινον ἐν τῇ ἐνωτοῦ τάξει ἕκαστος, εἰς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραν-
 γίσας τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 ταυτέων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα εἰς τρισχιλίους ἀνεσκόλεπισε, ταῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

*rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
 consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
 citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
 lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
 qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
 confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
 manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
 lexerunt.*

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhaec ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylono-*

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλωνῖοι, ἵνα σφι γένηται
 ὑπογίνηται, ταῦτε Δαρεῖος προῖδ' ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαῖς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλωνῖοι, τοῦ σίτου προορέαντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιοίκουσι ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλωνῖοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῶνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε κω ἑαυτὸν συμβαλέειν. Παλλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο αὖ Ζωπύρου εἶναι ἀπαθὲς τῆς αἰκνείας μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initia Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam *Zopyrus*, uno Cyro excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonies*

εἰμίησι δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 20 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀτία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 25 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσι
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORiarum HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀντιεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίας ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συσιόντων,
ἐπιθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκῆνοι πρό-
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικῆσαντες μά- 5

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUARTUS. MELPOMENE.

{1.) CAPTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, incursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χη ταῦς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἔτα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 10 ἀρχῆς Μηδαῦς· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τιώντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφάτιον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἶναι τοῦ πίνοισι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπεὶ
 φουσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι προσεμφεροτά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmericos, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excae-
 cant *Scythae*, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibias
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσέοντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὐθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται
 εἶναι τιμωτέρον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρέται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαβον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἡτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. *Alii* περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhaustiunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατινύουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιῶ-
τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μέγιστη· μετὰ δὲ, περὶεωμένους
ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
γινομένης δὲ μάχης πελλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθίων τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
τάδε· „Οἷα ποιεῦμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
„ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτείνόμενοι
„γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
„ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκεῖ αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα
15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
„στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον.
„ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
„ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἴδωνται μάστιγας
„ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαδόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δού-
20 „λοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένουσιν.“ Ταῦ-4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt.* (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐπαύουν ἐπιτελεία. οἱ δ' ἐκ-
πλαγύντες τῶ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφυγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εἰσὴν ἐρήμῳ, τῶ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 6
λέγουσι δ' ὦν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita Scy-
thae, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eieoti,
suam in terram isto modo rediere: eâque caussâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu Colaxain. His reg-

10 ταύτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
 ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιά-
 λην, πείθειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἵεναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βῶν τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσίεναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
 ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπιλθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μὴ ἐκείνον κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
 σιλῆην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὲ 6
 Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθῶν, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατίαιοί τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτῶν τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VL 5. τοὺς βασιλῆας *rell. libri omnes.* τοῦ βασιλῆος *edd. re-
 cent. ex coniect.* τοὺς βασιλεῖς *con. Wess.*

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et iidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπὶ τε γεγόνاسι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τσσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ 5 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθίων οὐ διεναιυτίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιέλῃσιν αὐ- 10 τός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλείας τοῖσι παῖσι τοῖσι ἑαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] qui *Palatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum; in universum elapsos aiunt mille admodum; non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Κολαΐαῖν· καὶ τουτέων μίῃ μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσειν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνεμὸν τῶν ὑπερούκων τῆς χώρης, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσατέρω οὔτε ὄρῳ, οὔτε διεξίεναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γάρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλεον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οἶν.

Σκύθαι μὲν ὥδε ὑπὲρ σφίων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὥδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βούς, ἀπικίσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἣν
5 τίνα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θραν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλείαν
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ανατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν μέν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδυναῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβὼν γὰρ αὐτὸν χιμῶνά τε καὶ κρυμόν·
 ἐπιρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, κημομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγεθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, διζῆσθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπι-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἀντρῷ μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδνᾷ διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑνερθεῖν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ
 θορυμάσαντα, ἐπείρασθαι μὴ εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 ναμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐκπτήν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδά-
 σσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μυχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μυχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondiisse; nec vero illi reddi-

284, 29.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. καίνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνῆναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεισθαι. τέλος δέ, ἀποδιδούσας
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ἐνθάδε, ἴσωςά τοι ἐγὼ· σῶστρά τε σὺ παρέσχες,
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σέῃ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
 „γένωνται τρόφους, ὅ τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίζω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμψω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τὰ ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἰδῆαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὄρῃς αὐτῶν τόδε
 „τὸ τόξον ὥδε διατινόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

turam, nisi secum concubuisse. Et Herculem hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse equarum redditionem, quum cuperet quam diutissime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extremum, quum hic cuperet receptis abire equis, redditis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venissent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis tribuam; an ad te dimittam.* Cui haec interroganti, illum in hunc modum aiunt respondisse: *Postquam eos virilem videris aetatem ingressos, recte feceris si haecce institueris. Quem tu illorum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκίτορα ποιῶ· ὅς δ' αὖ τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφραναί, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδεξάντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξιένεσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἄβλον, οἷχασθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
(duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
proposito certamini impares fuissent, terrā excēs-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γεναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 25 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθει τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλεῖας γνωμένους Σκυθίων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκούντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα 12
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκούντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετίων, οἴχεσθαι διαβάοντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθίων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse;
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, traiecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irruente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχω-
ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
Βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὥς 10
ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς διό-
μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν Βασιλῆων, διαμάχεσθαι
περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ἔστι δὲ ἐθέλειν πείθεσθαι
οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βα-
σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κείεσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὥς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
στάντας, καὶ ἀειρὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας, ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
tantes quantis bonis essent fructi, et quântis malis se
pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
ταμὸν Τύρην· καὶ σφεινέτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θά-
25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεια, ἐστὶ
δὲ Πορθμήϊα Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
μερή· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
Σκύθας, καὶ τὴν χειρόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
Σινώπῃ πόλιν Ἑλλὰς οἰκίσται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
οἱ Σκύθαι διαώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφυγον· οἱ δὲ Σκύ-
θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepulcrum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse. (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cimmerium castellum*; est et *Cimmerium portorium*; est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*, *Cimmerius* cognominatus. Satis vero etiam constat, Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cim-merii enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεια, ἀπικέσθαι εἰς Ἰσσηδόνας, Φοιβέλαμπος γινόμενος· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μουκοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλην Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιохώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύβας· Κιμμέριους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυθίων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος 10
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeas*, *Caustrobii* filius, *Proconnesius*, in epico carmine ait, *Phoebe* instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super *Issedonibus* vero habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*, initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli *Issedonas*, ab *Issedonibus* vero *Scythas*; *Cimmerios* vero, ad australe mare habitantes, pressos a *Scythis*, terram suam descruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἶρηται τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὴν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδένος γέ-
 5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναΦήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναΦέα κατακληψάντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristaeae, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat;
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I.

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φα-
 νέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλέεται ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰ δὲ δὲ εἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκεκρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὥς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντινοὶ Φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5
 σφι εἰς τὴν χώραν, κелеῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφι τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisseque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

10 χάριν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεισθαι ὁ νῦν ἰὼν Ἀριστεύς· τότε
 δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ Θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα
 ταῦτα, Ἀδανισθῆναι. σφέας δέ, Μεταποτιῖνοι λέγουσι,
 εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν Θεὸν ἐπειρωτῶν ὅτι τὸ
 Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον
 συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
 ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀρι-
 στεύ, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάδναι ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδεται. Ἀριστεύ μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.
 Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστὶ. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἶδέναι Φαμένου, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστεύς, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

comitatum; fuisse autem tunc, quum illum sequeretur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt autem Metapontini, se Delphos misisse qui consularent oraculum, quodnam illud esset hominis spectrum? respondisseque Pythiam, parendum esse spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum. Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse mandata. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam Aristee statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis statuam collocata, et lauri arbores illam circumstant. Sed haec de Aristea hactenus dicta sunt.

(16.) REκρονται ea, de qua hunc sermonem facere institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate novit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, αὐτὸς οὗτος προσατέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀπρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκυθήσι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμιννα καὶ σκόρο-
 दा καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇ σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Seythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρῆ-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἐθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθέneos. Ἀτὰρ διαβαίντι τὸν Βορυσθέnea, ἀπὸ θαλάσ- 18
σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
Σκύβαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
Ἵπᾶνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφείας δὲ αὐ-
5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύβαι νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κεῖται Παντικάπης·
τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλοὸν ἀνὰ τὸν Βορυσθέnea
ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι
10 ἐπὶ πᾶλλον. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ ταύτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δέν, οὔτε ἀρούντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 5 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χάσπῃ
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 5 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γεγόμενοι ᾠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agriculturalium istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Seythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἄνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθέων οἰκέουσι
 Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ· οὐ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δασυρέων.
 ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέρην λάξιν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλην παντοίην. Βου- 22
 δίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maetidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κείσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπειὰν δὲ ἀπίδῃ
 τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

5 τῆς τρηχέης χῶρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρεαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δει-
 ούρεων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δεινδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ συκὴν μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κνάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπειὶ γένηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σπιέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόβι εἰσί. Ὑπὸ δεινδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικηται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 Lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 cacterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiâs sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδὲς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι ἀρχίον
 ὄπλον ἔκτεταται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταδύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 σῶμα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλή πε-
 ριθάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἑπτὰ
 25 ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 tria profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

κατύπερθε οὐδείς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὐρα γὰρ ὕψη
 λα' ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἡῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτίων ταυτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποδᾶν πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τιθνήϊα γονία· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praecalti praeruptique montes, quos
 nemo transcendit, praeccludunt iter. Narrant autem
 ealvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέσθαι. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσούσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες ἰοτὰ γενέσθαι. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ὑπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5
μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκυθαί, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisq̃ue cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoq̃ue pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythiis accepimus, et nominamus scythica vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Universa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

Θεῖσα πᾶσα χῶρὴ οὕτω δὴ τί ἐστί· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πηγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελέει χειμῶν ἑὼν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τέσσαρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν ὠραίην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεές· ἢ δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustis in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indol-
 es longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [alii verno
 tempore intelligunt] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γένηται, ὡς τέρας νομόμισται θαυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ, ἢ σεισμός γένηται ἢ τε θέρους ἢ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νομόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἐστειώτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον- 29 ται. Δακείι δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κάλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρσα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐ, ἔχον ὧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
 ἀρβῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
 τὰ κέρσα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρ-
 ρσα τὰ κτήνη ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐμβαῦτα
 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δέ,
 (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξῃτο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de caussa ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyseea*, ubi ait:

Et Libyen. ubi sunt cornuti protinus agni.
 Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non nascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δυνάται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ὄντος, οὔτε ἄλλου Φανερῶς αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρσεως οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὶ προσή η' ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτεράων, τῶν 31
Σκύβαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου, οὔτε διεξίεναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάχιστοι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη ὅν ὅστις ἀγγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. εἰσὶ γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasei; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperant, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas attinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens æstate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

ταῦτον, εἶντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ἂν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.
Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μουνοφ-
θάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοις,
εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
33 Πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigoni, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βαρέων φερόμενα, ἀπικνέσθαι εἰς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
 5 στοὺς, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκαστάτῳ ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι εἰς Εὐβοίαν· πόλιν τε εἰς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας εἰς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, εἰς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νῦν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
 λέγουσι εἰς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορείους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιν εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλὴς εἶναι πέμψαι τοὺς Ὑπερβορείους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, ταύτους οἱ νῦν Περφερίες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiiis *Delum* deferri. Eo
 modo Delum pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen Delii aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 causâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos Deli ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δευὰ πομπημένους εἰ σφείας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκασθαι, οὕτω δὴ φέ-
ροντας εἰς τοὺς οὐρούς τὰ ἱερά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεῦοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἐαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέσθαι λέγουσι εἰς Δῆ 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱροῖσι τότε ποιούμενον
προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὶ θύουσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοις ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτήσασσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δελίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀπαταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perven-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thraciis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

5 σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τίθεισι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον εἰσὶόντι ἀριστερῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τιὰ
εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὐταὶ μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὀπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορείων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ αἰκυτάκου τὸν ἐτάξαντο Φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὀπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδύσθαι πρὸς
σφέν· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλλὴν ἀνὴρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcorum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicea: et has
quidem venisse tributū ferendi causa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; *Argin* vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαβόντας ηῃσιώτας τε καὶ Ἰωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (αὗτος δὲ ὁ Ὀλλήν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκη τῆς Ὠπιδίης τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμῶς ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστυτηρίου.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβαρίου λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σπεύμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέαν Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

197, 24.

περιόδους γράψαντας πολλούς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι
 πέραξ τῇ γῇ, εἰῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ἐλίγοισι γὰρ
 10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτίων, καὶ οἷη τίς
 ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
 νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλειομένην. τούτων δ'
 ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δὲ,
 Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
 5 τὴν βορήϊην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοί.
 ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
 σαν. Ἐνθεῦτεν δὲ, τὸ πρὸς ἐσπέρῃς, ἀκταὶ διφάσαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vell.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
 coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
 ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
 ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
 velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
 Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
 utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
 sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
 pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
 temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
 spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
 tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
 populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
 Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορρῇ ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξαμένη, παρατίθεται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κε-
 μένου, τείνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἁκρῆς.
 οἰκίαι δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum : in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicem sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli : et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nile duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἐβνᾷ ἐστὶ τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπτειτε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἥῳ τε καὶ ἥελιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θω μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορέῳ δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμὸς,
ρίων πρὸς ἥελιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέε-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῷ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterraneum)
secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum porrigitur,
ubi desinit: hancque oram nonnisi tres incolunt populi.
Hae sunt Asiae regiones, Persis ab occidente sitae. (40.)
Quae vero ultra Persas et Medos Saspis et Colchos versus
orientem solem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a
meridie) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio est;
quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur ac tanta
Asia est.

(41.) *Libya* in altera earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἥδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰσὶ ὀργυαίων· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 8
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θαυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστὶ.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑαυτὴν, εἰούσα περίμυτος, πληρὴ
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπ-
 τίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσειν τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [sive, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluat, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

10 τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
πεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντυλάμενος ἐς τὸ
ἐπίσω δι' Ἡρακλείαν στηλεῖν διακπλεῖν ἕως ἐς τὴν
βορρῆν θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνεῖσθαι.
Ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνετο φθινόπωρον,
προσίσχοντες αὖ σπείρεσκον τὴν γῆν, ὥα ἐκάστοτε τῆς
Λιβύης πλέοντες γινώατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμηνον
θεοῖσαντες δ' αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἔτην διεξ-
ελθόντων, τρίτῳ ἔτι κάμψαντες Ἡρακλείας στηλεῖς,
20 ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
ἄλλῳ δὲ δῆ τι, αἷς περιπλέοντες τὴν Λιβύην, τὸν
ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut per *Herculeas columnas* renavigarent in mare quod *Libyae a septemtrione* est, atque ita in *Aegyptum* reverterentur. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad *Libyae* regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per *Herculeas columnas* flexo, in *Aegyptum* pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, quum *Libyam* circumnavigarent, habuisse se solem a dextra. Hoc modo primum cognita *Libya* est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀπὸ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δίσσας τό τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίαν, ἀπῆλθε ἐπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβαστο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκοιοπεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῃ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπης, εἴουσα Δαρίου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο, Φᾶσα οἱ αὐτὴ μέζω ζήμην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκεῖνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη ἐσιεσθαι περιπλῆειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῃ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τευτέων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. δια- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviorem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρατήριον τῆς Λιβύης,
τῷ ὄνομα Σολοεῖς ἐστὶ, ἔπλει πρὸς μεσαμβρίην· πε-
ρήσας δὲ θάλασσαν παλλὴν ἐν παλλοῖσι μήτεσι, ἐπεὶ
τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλει
20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοιάτο τῇ νῆϊ, Φεύγεσκον πρὸς
τὰ οὖρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ αἰδέευν αὐ-
25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παταλῶς, αἴτιον
τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
ναι, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγνώσκων
λέγειν ἀληθεία, οὐκ ἐπιτελείσαντά τε τὸν προκαίμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
sus, quum maior semper itineris pars conficienda
superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
narravit, in remotissimis locis praeter homines se
navigasse staturá minutos, veste e palmae foliis
utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
cum suis, oppida illorum ingressum, nullá iniu-
riá incolis inlatá, pecora solummodo eorum abe-
gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
xes autem; intelligens vera cum non dicere, quod

ἀβδλόν, ἀνισκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. ταύ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνούχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπὶ τὴ ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ τατίσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ ὄνομα, ἐκὼν ἐπιλήβομαι.

44. Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλείοσι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστανε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκυλάκα ἀνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ἐρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλείοντες.

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā po-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

20 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τούτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ
Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
ἀπέστειλε περιπλῶν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατιστρεῖψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
Θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
45 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀντιέρχεται ὁμοῖα πα-
ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
Φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορῆν, εἰ περὶ πάντος ἐστὶ μήκει
δὲ γνωσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρακουσα. Οὐδ' ἔχω
5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εἰσὶν γῇ οὐνόματα τρι-
φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
lia exhibere atque Africam. (49.) Europa autem
a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
bemus an aut ab oriente aut a septentrione circum-
flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
esse illam porrectam. Nec vero coniecturam adsequi
possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
terminique eidem ponantur, Nilus fluvijs Aegyptius,
et Phasis Colchicus; pro quo quidam alii Tanaim

διορισάντων τὰ οὐνόματα πύθισθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμνοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλησθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς Ἀσίης· ἀπ' ὅτευ καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκλησθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκειται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε οὐκ ὅθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 αἱ ἦν ὁ θείμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώπυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεῖ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτων εἰρησθῶ· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρῶν πασῶν παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχονεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδμεν γενόμενον, παρὰ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγματάων σφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Euroram Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὅστι ἀποφύγειν τε μηδένα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεῖσθαι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστυα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φοριέοικοι ὄντες, πάντες ἕωςι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχόι τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρεται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύσεως ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ὄντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εὐρύσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶ τέω ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ἵπανς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustris circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Υπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωυτῷ ῥεῖ καὶ Θέρεος καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἶδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδήσσος. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἧν ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδήσσος, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et *Tanais*. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus,
maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate
et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui *Scy-
thicam* adluit terram: ob id omnium maximus, quod
alii multi in eum influunt. Qui illum augent, hi
sunt: primum quinque, qui *Scythicam* terram per-
fluunt: is quem *Scythae Porata*. *Graeci vero Pyre-
ton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*,
et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nomina-
vi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam
cum *Istro* miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I.

Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι εἰς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτογενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμισγεται
 τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι εἰς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄβρος· καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι εἰς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παϊόνων καὶ οὐραὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσση
 σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ εἰς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 εἰς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ εἰς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὃ δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ἰστρον. οὕτω αἰμφοτέρους, ἴοντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. L 7. Σκίος. Alii Κῖος vel Κίος. Forsan Ἠσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrsis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noëis* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὃ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
 ρης Ὀμβρικών, Κάρπης ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπίς
 ποταμὸς, πρὸς βορρῇν ρέοντες ἀνεμὸν, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 15 δοῦσι εἰς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, εἰ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ·
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίας ἐσβάλλει. Τοῦτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ,
 γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀπακρατέει· ἐς
 5 γὰρ δὴ τοῦτον αὐτὲ ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδέμιν ἐσδι-
 δοῦσα, εἰς πλήθος οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θερεῖ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιοῦνδε τι.

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvijs, et alius *Alpis* fluvijs, versus septemtrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
 quos recensui, fluvijs, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscens, fluvijs maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvijs, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκίει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ Φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ ἰσπανία χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πισοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφής, τηκομένη παντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

- 51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορρῆς μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtnict. Aestate verò, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Isters* post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περί-
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τὴ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιός. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχύς, καὶ γλυκύς ἐτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς Θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοὶ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εἰούσα πικρὴ,
 ἢ μεγάλῃ σμικρὴ εἰούσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, εἶοντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὖροις χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθίων καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvijs, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythica lingua *Exampaeus*, Graecorum

ᾧτι μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανις κατὰ Ἀλαζῶνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρὸν τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, αὐτὶ μῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομαίς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδιστατάς κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακροὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῦσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval- lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maxi- mus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegypto excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reli- quorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; est- que potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia tur- bidorum; seges iuxta eum sit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυάτη· ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πηγνύνται ἄπλετοι· κητέα τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρήχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερίων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνονται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίων τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύβαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερίων
 πλόω νέμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπανις, ἐς ταῦτόν
 25 ἕλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν ταυτέων ἐὼν

LIII. 16. τεσσαράκοντα. τεσσαρεσκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrescit sponte; et cete ibi præbet fluvius
 ingentia, quos *antiacæos* vocant, qui sale condijun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Græ-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἐμβολὸν τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱὸν Δῆμητρος ἐνίδρυται· πέσον δὲ τοῦ ἱοῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοικηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ ταύτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ ὀνόματι Παντικᾶπης. ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορείῳ τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξύ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκυβαί· ἐκδιδόι δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην παραμενέμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενεῖ 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυβέων ῥέων, ἐκδιδόι κατὰ Καρκινίτην πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέρχων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλεῖον κα-
56 λόμενον Δρόμον. Ἑβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένος, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvius, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit, interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvius, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvius, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ὃ γινώσκειται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χάρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπιος ὁ χάρος αἰ-
5 τος, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χάριν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθίων· ἐκ-
διδόει δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὀγδωος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μώμενος, ἐκδιδόει δὲ ἐς μέζω ἐτι λίμνη καλεομένη
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τανάιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ αἰ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθί-
κῃ, ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασίων ποιέων τῶν ἡμῖς ἴσμεν·
5 ἀνοργομένοισι δὲ ταῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvijs *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvijs cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluvijs instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμαϊα κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν
 μόνους ταύσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρσα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλέσθαι Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ θνούς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρεῖ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως, ἐξομένην

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 ceantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem *Scythico* sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Pa-*
rapaeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ᾧδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνους ἑστώς,
 5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μω-
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ᾧδε 61
 σφι εἰς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπειὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, εἰς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσηκέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· εἰς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocatur cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victimam, non igne incenso, non auspicatus, nulla libatione facta. Sed postquam strangulavit victimam, excoriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum autem ligno admodum carcat Scythica terra, coquendarum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est. Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant: tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes, nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἴψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἰρηίων. ἣν δὲ μὴ σφι
 παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἰρηίων ἐσ-
 βάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμύζαντες ὕδωρ,
 ὑποκαίουσιν τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἵβεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10
 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν
 ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξεῖπει, καὶ τᾶλλα
 ἰρηῖα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὰν δὲ εἴψῃ τὰ κρέα, ὁ θύ-
 σας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος,
 ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα 15
 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62 Τούτοις μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ
 ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρῃ ὧδε. Κατὰ νομοὺς
 ἕκαστοις τῶν ἀρχίων ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόν-
 δε. Φρυγῶν Φάκελοι συνενέεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant:
 quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes
 in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscēt,
 atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ar-
 dent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossi-
 bus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus,
 se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is
 qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis au-
 spicatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et
 alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacri-
 fificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in
 hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo
 loco convenire solent magistratus, ibi *Martis tem-
 plum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmento-
 rum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τού-
του, τετράγωνον ἀπὲδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν.
ἔτιος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
πύουσι Φρυγῶν· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
10 μῶν. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἴδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπιτείουσι
προβάτουσι πρόβατων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρέπων οὐ τῷ αὐτῷ, ὥ καὶ τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκον. *Plures codd.* σηκοῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, sugulant eos super vase; deinde sanguinem in sar-

- ἄγχος· καὶ ἔπειτα ἀνενύκτατες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶναν, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱεὺς ποιῶσι
 τὰδε. τῶν ἀπαφθαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥερα ἱεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσ-
 σονται· χεῖρ δὲ, τῇ αὖ πύση, κέεται, καὶ χροῖς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατιστάσσι. οὗσι δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, αὐδὲ τρέφειν τὸ παραπάει ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται. Ἐπὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοιτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενύκτας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήγης μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνέικας δὲ, οὐ. ἀποδοίρει δὲ αὐτὴν τρέφει

mentorū tumultum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suihus
 autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scythia, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
 interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
 enim capite, sit praedae particeps quam fecerunt;
 non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῷδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς
πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
10 ρόμακτρον ἐκτεταί· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀπὸ ἀρι-
στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπένυσθαι ποιῶσι, συρράπτον-
15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρέων ποιῶνται. δέρμα δὲ ἀν-
θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
pastoritiae. Multi item dexterâ manus occisorum ho-
stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt

λαν, ἐπ' ἑκπῶν περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 κενόμονται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθρίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπριπσας ἑκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὤμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χράται· ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμοβοέην πε- 5
 ρτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χράται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκησίων, ἣν σφι διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν αὐτῶν λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἐόντες οἰκῆιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφίων αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsis
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, non nisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: si dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi
 adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
 eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotaannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κλονᾷ κοητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτείνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιλόσσουσι
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θισπύ-
 6 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιβεῖσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρωίῃ ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ὢν Φλοιῷ μαντεύονται. ἔπειὰν τὴν Φιλύρην τρι-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἑων- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπειὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θεὸν κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὥς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὅς καὶ 5
 ὅς, λέγοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἔπειὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῆσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὥς 10
 ἐπιόρκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῆσαι, καὶ δεινολογείται, ἀρνεομέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifa-
 riam scissam digitis suis implicat vates, rursusque
 solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat
 rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae-
 caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et
 dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem
 nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Mo-
 ris est autem apud Scythas, quando maximum inter-
 ponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares*
 iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse
 dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem
 arguunt vates, *per divinationem compertum esse*,
peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegro-
 tare regem. Tum ille negat factum, contenditque
se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiente,

νου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσορέαντες
 ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τιες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεσι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπελλῷσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομῶσαντες, κατειργνῷσι ἐς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιῶσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν κα μάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatū rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plastrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta insulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἔπεα νύ αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῆ. κατακαίουσι δὲ
 τρώπῳ τῶ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὥδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὁπείατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἔπεα νύ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τὸ
 οἶ τὸ ὅρκιον ποιούμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι.

10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulā percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλάτος. ἐμβαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλέην κυτέρου κέκορμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ ἐς ἄλ-
 10 λο ἔθνος. οἱ δ' αὖ παραδέξονται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 τοῖσι τὰ περ οἱ βασιλῆοι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 15 ζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 τῶν ἀρχουσιν· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἤλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [*sive aniso*] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plastro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plastro devehunt; et hi, ad quos illud

Θον. ἔπειτὰ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισί εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειτὰ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτεί- 20
νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίᾳ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ Φιά- 25
λας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆ-
72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιεῦσι τοιόν-
δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεατά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes *Scythiae* populos pervexerunt cadaver, iam in *Gerhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populorum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac deinde cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincernam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et internuncium, et equos, et aliorum omnium primitias, et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur. His rebus peractis, humum certatim adgerunt, magnumque studium adhibent ut tumulum erigant quam maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύβαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερα-
πεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυροί-
5 νητοὶ δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ὧν τῶν διη-
κόνων ἐπεὶ ἀποπνήξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοι-
λὴν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
10 ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
καταπνέξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκη ξύλα παχέα διελάσαντες
μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
ρούς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουνσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
nec habent servos aere emptos) ex reliquis igitur fa-
mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
dimidiatum rotæ circulum super duobus lignis su-
pinum statuunt, et alterum rotæ dimidium super
aliis duobus lignis; eodemque modo multa desigunt.
Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
habebrasque antrosum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεκίσκων τῶν ἀποπεπιγμένων τῶν πευτήκοντα 20 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβαῖζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥδε ἀναβιβαῖζοντες· ἔπειτ' ἐκαστοῦ ἐκαστοῦ παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελεύσασσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κατῶθεν δὲ ὑπερέχῃ τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν 25 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.

73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἔπειτ' ἀποβάλλουσι, περιάγουσι οἱ ἀγχιστάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξεσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχεῖ τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κ-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus translecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognitione proximi, plaustreis impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt *Scy-*

Φαλας καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 10 ἔπειν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτίνουσιν· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτῃ· ταύτῃ
 δὲ πολλῶν ὑπερέχει ἡ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικας μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιώτατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάστα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 κάνναβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τὴν κάννάβιδα, λινέον
 δοκῆσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἔπειν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-*ne* sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis* *semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῇται ἐπι-
βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτ' ὅφιν ἀντὶ
λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδαρ παραχέουσαι,
κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
κέρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασα-
χόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὼν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιροῦσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ
τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15

76 Ξενοκῶσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
γουσι, μὴ τι γέ ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* cum
superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
lato tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquā
omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
aspero lapide, adfusā aquā, conterunt ligni frusta
cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῖς Σκύ-
 λῃ. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλὴν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἥβηα τὰ Σκυθέων, πλέων δὲ δι' Ἑλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὁρτὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπέως, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
 10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιεῦντας,
 καὶ παννυχίδα στήσιν. ὡς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ἰλαίην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 εὐοῦσα δεινδρέων παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπιτέλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
 ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταδρασθῆς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα,
 ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σκυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ Φασί μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέως πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνά-
 χάρσις, ἵστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audivi, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

θείων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
 λάδος μαθητὴς γένοιτο ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
 5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
 εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι
 δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναι τε καὶ δέξασθαι λό-
 γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
 αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
 10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξεινικά
 τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Παλλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
 πύθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπύθει γὰρ τῷ
 Σκυθῶν βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης
 ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
 5 ἐγχωρήσας τὸν ἢ μήτηρ αὐτὴ γλαῦσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
 γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
 reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-*
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.
 At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
 narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
 idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
 cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
 apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
 tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
 Istriana, quae cum ipsa graeco sermone graecis-
 que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθους τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκυλῆς δὲ τὴν τε βασιλῆην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπείθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενείτων 15
 ἀστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεισκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσσει, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathysorum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδαι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τᾶλλα ἐχράτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίηε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδύς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποίεε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε εἰδείματο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρήν. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 εἶδε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆσ-
 δε. ἐπεθύμησε Διόνυσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο Φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθeneϊτέων τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολή, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερν τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus : portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythaeum conspiceret hoc cultu
 utentem : tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari : quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem ;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς
 ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή πᾶσα. Σκύλης
 δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. 10
 Σκύλαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ
 γὰρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαί-
 νεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακ-
 χεῷ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενείτων
 πρὸς τοὺς Σκύλας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελαῖτε, 15
 „ὦ Σκύλαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμ-
 „βάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα
 „λαλάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνε-
 „ται. εἰ δέ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπισθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ
 „δεῖξω.“ Εἰπόντο τῶν Σκυθέων οἱ προστεῶντες· καὶ αὐ- 20
 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίσσευσεν
 ed. Reiz. ex coniect. Forsan διδρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iacu-
 latus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero
 nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro
 autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum;
 aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem*
reperiri deum, qui homines in furorem agat. Ab-
 soluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythis
 rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scy-*
thae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus
nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corri-
puit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem
actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimi-
ni; et ego vobis ostendam. Secuti sunt Scytharum
 procures, quos Borysthenita clam in turrim deduxit,

τίσσι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάῳτα συμφορῇν
μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσημαίνον πᾶσιν
τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοίεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαινε 80
ὁ Σκύλης εἰς ἤθια τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύβαι προσητάμε-
νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
ἐποίητο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψαι, ἐπέμψε Σιτάλ-
10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δὲ
„ἡμέας ἀλλήλων πειρήσῃ; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
„φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
eem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I. S

ἰδὼς τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνύσῃς, μήτ' ἐγώ." Ταῦτα
οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦ-
τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκδιδούς
δὲ τὸν ἑωυτοῦ μητρῶα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
σι τὰ σφέτερα νόμαα Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
νοισι ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-
κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ αἰθι-
μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφεας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasades,
probata hac conditione, Sitalcae avunculum
suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam recepit.
Inde Sifalcas acceptum fratrem secum abduxit:
Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praecidit.
Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc mercedem
solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro certo non potui comperire; sed dissentientes de eorum numero audiui sermones: aliis numerosam admodum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de vere nominatis *Scythis* quacras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένους τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χώρος, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος· τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῳ κείται χαλκήϊον, μεγάθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδὲ πω τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἐξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτῳ εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κτελεῖν μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

276 HERODOTI HISTOR. IV.

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, καλεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κο- 20 μισθῆναί τε δὴ χρήμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθους τοῦ 82 Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέ- χεται, εἰρήσεται ἔχρος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνέον, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίκηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque iu hoc Exam- paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti- gium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu- bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥια
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχων, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπιος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκευάστο, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσῶν Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παῖδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἕνα αὐτῶ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ
ἐόντι, καὶ μετρίῳν δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, caussam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱὰς στρατηγὴς ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστεῶντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφραγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθῦνεν ἐσβάς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνέας Φασίειναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθηῆτο τὸν Πόντον, εὐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato; ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, *omnes se ei relicturum*. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae vocantur *insulas* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum,

- 10 γεος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ
ἐκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντις, εὐῶσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων,
25 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδῶι ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον, ὄντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδῶι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πελάγους, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. νῆες ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν
μακρομερὴ ὀργυαῖς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερῶν
ἐννέα πλὺς ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
μυριάδες καὶ ἐκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυνῶν τουτέων, σταδίοι ἐκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμαδόντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιῶν γίνονται, σταδίοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρήαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑαυτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλῆς Σάμιος. θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμῶν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad Themiscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium, a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo) trium dierum et unius noctis navigatio est: unde conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bosporus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eorum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeotis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*, retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit *Mandrocles* Samius. Deinde postquam *Bosporum* etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡρχε-
 τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσiai συνελέχ-
 θησαν. Τῇσι μὲν νῦν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
 θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἥσθεῖς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδώρῃσατο πᾶσι δέκα. αἶψ' ὣν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unà cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclem Samium donavit de-
 nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν
τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τὰδε

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδίας

αὐτῷ μὲν στέφανον περιβείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπί-
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐμβαῖντα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἥγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
præsidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia hæc descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλει ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλῆθον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγυνε. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίην,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιόικων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἄκρην φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψάωρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσai τεσσερῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπαλλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδίδου

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraco oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρως οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τεπεδεύσατο, ἡθβείς τῷ ποταμῷ, στήλην ἐστήσῃ καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑΥΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΤΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκητο εἰς ἄλλαν

iter. Influit autem Taurus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνόμα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίων
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιόνδε. ἀποδίδας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρῆχοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδυγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλυσίων,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηϊκῆς, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
5 μιάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δωσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκῶν ἰόντες καὶ γεν-
ναϊότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τότε τὸν 94

Suit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum praeteriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui *Salmydessum* incolunt *Thraeces*, et qui super *Apollonia* et *Mesembria* oppido sedes habent, qui *Scyrmiadae* et *Nipsaei* nominantur, sine pugna se *Dario* tradiderant. *Getae* vero, obstinate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent *Thracum* et nobilissimi et iustissimi. (94.) *Immortales* autem hi sese praedicant

τρέπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε
 τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
 τέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελεῖζιν. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφραγῶν αὐτέων 6
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε θέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
 μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ῥίπτεισι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ
 μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐ- 15
 τοὶ Θρήικες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem cum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mo-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, εἶντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησαρχοῦ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλεύ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε εἶντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαβύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιόσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χώρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίηε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαιον οἶκημα ἐποίηετο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἡΦανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἑττα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἑΦάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρεω. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque*
convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος,
χαιρέτω. Οὗτοι μὲν δὲ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὥς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὥς ἀπίκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῶ στρα- 97
τός, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα, διαβάντων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπι-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελευό-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖν τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμῃ ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δαίνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῇν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τῦεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον Φανήσεται οὐδέν, οὔτε
„πόλις οἰκομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
sumscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*

Herod. T. II. P. I,

T

„χώραν εἶσθαι, φυλάκους αὐτῆς λιπῶν τούτους, οἳ περ
 „μιν ἔξωξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξωμαν εὐρόντες
 „Σκύθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν· ἦν τε καὶ μὴ σφας εὐ-
 „ρεῖν δυαίμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδεισά κω, μὴ ἐσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθίων μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ; οὐ δυνάμενοι σφας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι ἀλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ ἔπεικεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.“ Καρ-
 „τα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμαίψατο τοῖς-
 „δε· „Ἐῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμαίψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optime mihi videtur sententia, eam in medium propono; caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

ἔπας, καὶ ἀπ᾽ ἅψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 „ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „ τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „ τόνδε, ποιεῖτε τάδε. ἐπεὶ μὲ ἴδητε τάχιστα πορευό-
 „ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χαθ-
 „ νου, λύετε ἄμματα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
 „ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν
 „ αὐτέαν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, Φυ-
 „ λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
 „ καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ
 „ μεγάλως χαριῶσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri*
Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
adtinget, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
pore incipientes, quotidie unum nodum huius
lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
conservando custodiendoque ponentes. Hoc facian-
tes, gratissimum mihi feceritis. Haec loquutus Da-
rius, nullā interpositā morā in ulteriora perrexit.

- 99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηκίη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδίδοι εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας εἰς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσιν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νόμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνλιώτην ἄνεμον κατέκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλή-
 σια ταῦτα καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 εἶοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατῴπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῖης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrans a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρας, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδοῖ ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληΐεται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 ῶν. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθέnea δέκα ἡμε-
ρέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθέneos τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδός ἡ ἡμε-
ρησίῃ ἀνὰ διηκόςια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

ludis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disterminatur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi acquiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιον στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρβια, τὰ εἰς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα,
ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, εἰς οὐκ οἶεί 102
τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μευ-
νοι, ἐπεμπον εἰς τοὺς πλησιωχάρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλευόντο, εἰς στρα-
6 τοῦ ἐπιλαύοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδῶν, καὶ Σαυροματίων. Ταύτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοῦτοί τε χροῶνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοῦς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς αὖ λάβωσι Ἕλληνας ἐπαναχ-
θίντας, τρέπῃ τοιῷδε καταρξάμενοι, ῥοπαλῶ παύουσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphago-
rum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromata-
rum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὴ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ 3
 τοῦ κρημοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημοῦ ἴδου-
 ται τὸ ἱόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
 κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα
 οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύ-
 πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
 αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφργένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
 λεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσωνται, ποιῶσι τάδε·
 ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία·
 ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς
 οἰκῆς ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
 πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης
 ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήϊς τε καὶ πολέμου.
 104. Ἀγᾶθῦρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
 ροι τὰ μάλιστα. ἐπίκεινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
 deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
 plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
 capite quidem consentiunt, corpus autem non de
 praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
 tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
 quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
 cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
 praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
 mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
 hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
 Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyr-
 syrsi* lautissimi homines sunt, maximamque par-
 tem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

παύονται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἴωσι, καὶ οἰκήσῃ
 ἰόντες πάντες, μήτε Φθόγῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαϊα Θρηῖξι προσνεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενῇ δὲ μῆ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ Ὀφίων.
 Ὀφίας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλευνῆς ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑωυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἔτιος ἐκάστου ἅπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτίς ὀπίσω ἐς τὰντὰ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exercent. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμνύ-
 106 ουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομαῖδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρεῖουσιν τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφαγέουσιν δὲ μῦνοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορεῖουσιν πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπιωνυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πετόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λανός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanichlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ ἡοῖσι ξυλίνουσι. καὶ
τῷ Διονύῳ τριτηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήες· ἐκ τῶν δὲ
ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἰκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνουσι· καὶ
γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
ἀλλ' οὐδὲ διάιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔόντες
αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μῦ-
νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
οὐδὲ τὸ χροῖμα. ὑπὸ μῆντοι Ἑλλήνων καλεῖσθαι καὶ
οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
χώρη σφέν, πᾶσά ἐστι δασὴ ἰῶσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
τῇ ἰῶ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
delubris ligneis. Iidem Baccho triennialia festa agunt,
et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
Graeci: qui ex emporiis pulsī, in *Budinos* habitatum
concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
linguā, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
recte id quidem. Est autem universa illorum terra
sylvīs frequens, omni genere arborum refertis. In
densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὕστε-
ρων ἄκισιν.

- 110 Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ σῶμα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶορ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυ-
νάτο ζωγῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγῃ ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαϊή-
τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰς γῆς τῆς Σκυ-
θίαν τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβάσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοπόρεον εἰς τὴν οἰκομένην. ἐν-
τυχούσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν καὶ
ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθίων.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάμνασι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. εἶδοκον δ' αὐτάς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε πτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐαυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, domirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

302 HERODOTI HISTOR. IV.

- πέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκά-
 και ἴσαν· ταύτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκαί- 10
 νών, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὐ καὶ ἐκάιναι ποιεῶσι· ἢ δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφύγειν δέ·
 ἐπὶ αὐτὰν δὲ παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, Βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν πᾶσας ἐγγυηήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηίσκοι, ἐποιεῖν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' αἰδεμένη δαλῆσει ἀπι-
 γμένους, ἔαν χαίρειν· προσεχώρειον δὲ πλησιαιτέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρην ἐκάστη. ἔχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμεναι. Ἐποίησαν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desincent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant; et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

330, 22.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην τοῖόνδε· ἐγίνοντο
 σποράδες, κατὰ μῆν τε καὶ δύο, πρόσω δὲ ἀπ' ἀλ-
 ληλέων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιδόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν τὸ αὐτὸ καὶ τις μονοθυσίαν
 τῇ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
 θύετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνέσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίην ἰλθεῖν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
 αὐτὸς τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηί-
 15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Iuvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese expectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσις. νῦν ὧν μηκέτι
,, πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, ἐς τὸ πλῆθος διατῶμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκίειν μετὰ τῶν ὑμέ-
,, τερων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμια ἡμῖν τε καὶ
,, κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ αἰκοντίζομεν,
,, καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ Διήρην ἰού-
 „σαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτίαν.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅκως
 5 „χωρὶ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τι ἀξιούτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεῖτε ἅμα ἡμῶν· φέρετε, ἐξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustriis sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*
*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-
 Herod. T. II. P. I.*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκώμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῆν
 ἀνεμὸν. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρέονται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἱππῶν ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φανῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σαλακί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι
 διακίεσται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et trajecto Tanai fluvio, ibi habitemus.

(116.) In hanc quoque conditionem consensere iuvenes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeotide palude versus septemtrionem; et postquam in eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vitae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt; simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestantes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico, soloecce quidem illo utentes inde ab antiquis temporibus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*. Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

6 πολέμιων ἄνδρας ἀποκτείνει. αἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐβόων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν 6
ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἡπειρόν· διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρηίκας, γεφυρῷ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ ταῦτα πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Ἵμεῖς ὦν μηδὲν τρέ-
„πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιῶντες ἡμεᾶς δια-
10 „φθαράντας· ἀλλὰ τῶντ' οὐκ ἔχοντες, ἀντιάζωμεν τὸν
„ἐπιόντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
„νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογίῃ

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, populorum congregatos reges ubi venire *Scytharum legati*, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam in altera continente omnia armis suis subiecisset, ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos sinite; sed communi consilio obviam eamus, invadenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-*

308 HERODOTI HISTOR. IV.

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμῶν· οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψάμενῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἑστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρεὴν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκυθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τὴν
 „δε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινόμενους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωτῷ Θρη- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιωχάρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἰβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
σφραγίσθησαν αἱ γυνῆες· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτό γε-
5 νόμωσι, ὑπέδεκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγά-
θυστος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο·
„Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
„σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὄρεθαι, καὶ ἡμεῖς
„ὑπακούσαντες, τούτῳ ἂν ὑμῖν ἐπρήσομεν. νῦν δὲ
„ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμῶν,
„ἐπικρατέστε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
„ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ σφραγῶντος Θεοῦ ἐγείρει,
15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἤδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges qui ex praedictis populis convenerant. Divisae autem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem, et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem ferendam *Scythis* receperunt; *Agathysus* vero, et *Nevrus*, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Taurorumque* reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellicque fecissetis initium, recte utique videremini precari quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis, et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis permisit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo excitati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc*

„κῆσάμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἤκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

- 120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἔβου-
 λούντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο ὀπιζιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παρεζίων αὐτοῖ, καὶ τὰς κοήνας συγχχοῦν, τὴν δ
 ποιήν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφείας διελόντες,
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλειου

XCIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πιστόμεθα;
 unus cod. οἰσόμεθα,

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythas* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

Σκώπασις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαῖητιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσιω, ἐπιόντας διάκειναι.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρη τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λείων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἥρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτόν,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρας
 καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσίων, ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφίας ἰθὺ τῶν χωρίων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμαῖωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμαῖωσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui nolissent sponte fortunam
 belli subire, invitī bellare cogerentur:). deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαί
 βουλευσάμενοι, ὑπηγίαζον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσί σφι διαστάτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑκαλύπομενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορρῶν ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προικομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λαλίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita deliberatis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi, praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis. Plaustro vero, in quibus vitam agebant liberi eorum uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum plaustis dimiserunt, dato mandato, ut versus septentrionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto collocabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas* repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et, quidquid progignit terra, id omne comminuerunt. *Persae* vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
 ἴδυσαν, οἱ Πέρσαι ἰδὼκον πρὸς ἧ᾽ τε καὶ τοῦ Τα-
 καίδος. διαβαίντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἰδὼκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦϊσαν διὰ τῆς Σκυβι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σινέεσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐρύσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐμβαῦτα δὲ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλῶν τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδί-
 κων, καὶ κεκνωμένους τοῦ τείχεος πάντας, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρῆμον ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρῆμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμαται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam *Tanain* fluvium hi traiecerunt, Persae item trajecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuam, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσαρες μεγάλοι ρέον-
 τες διὰ Μαιητίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτῃ· τοῖσι οὐνόματα κείται τὰδε, Λύκος,
 124 Ὀάρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ἂν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χηα ἐτείχευ μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίας αἷς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἑμὰ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὰ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum "Υρως, et sic h. l. ed. Schaefer.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus hominibus habitatum, supra Budinorum regionem, patetque in septem dierum iter. Super eo deserto habitant *Thyssagetae*: quorum ex terra quatuor exeunt magna flumina, quae postquam per Macotas fluxere, in Macotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: nomina horum fluminum sunt *Lycus, Oarus, Tanais, Syrgis*. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oarum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna castella munivit, paribus intervallis a se invicem distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecutus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράσαν, ὥς οὐκέτι ἐφαιτάζοντό σφι, αὐτῷ δὲ ὁ Δα-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέρογα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφίεας φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὥς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν αἰσίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼκε ὑπακφέροντας ἡμέ-
 ρης ὁδοῦ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπὶ αὐτῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβαυλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν αἰπι-
 παμένων τὴν σφετέρην σύμμαχιν· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγύοντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

τῶν δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὐρῶν· προλέγοντες ὥς, εἰ πιεθήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειαν ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
 ἐρύκων ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκυθήσι, οὐτὲ πρὸς αἰλκὴν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythiis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. *Melanchlaeni* vero et
Androphagi et *Neuri*, Persis simul cum *Scythiis* ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitâ minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab *Agathyr-
 sids* prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

115 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σκωτῶ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγνώσκεις εἶναι ἥσων,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῶ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθε εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δίσσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
nullus adpareret, *Darius*, misso ad *Idanthyrsum* *Scy-*
tharum regem equite, haec ei dixit: *Male feriate*
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni. (127.) Ad haec *Scytharum*
rex *Idanthyrsus* haec respondit: *Ita mihi res habet,*
Persa: equidem nullum umquam hominem me-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-

318 HERODOTI HISTOR. IV.

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ εἰδέναι ποιέειν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 8
 „χαμαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄσπεα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δέισαντες μὴ
 „ἀλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσσοιμεν ἂν ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ θεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπ-
 „κρίνεται, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατράων; 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειράσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρή, οὐ συμμίσσοιμέν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰσθίην τὴν Σκυ-
 „θέων βασιλείαν, μούτους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα διὰ

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud, quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero quod non continuo pugnam tecum committam, id quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vastentur, properemus pugnam vobiscum conserere. Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis patria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta disturbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sepulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugnaturi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pugnam tecum non conseremus. Et haec quidem de pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos duco esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam, Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et aquae quae tibi dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρέπει εἰλθεῖν“ αὐτὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχώκεαι ἀγγελίων ταῦ-
τα Δαρίῳ.

Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίων μάχην ταχθεῖσαν, τῆς ἡρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰῶσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τοῦ-
5 τοῖσι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρουσιν αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπαλειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρομένοισι ἐπιτίθεσθαι. ναυμῶντες
ὦν σῆτα ἀναιρομένους τοὺς Δαρίου, ἐποίεον τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἔππος τὴν ἔππον αἰεὶ τρέπτεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππότεαι φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπικούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαραζάντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίζον, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σαντο τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρᾷ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nempe
vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mul-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertiebantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος, ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσαι· ἴδοιεν τεταραβε- 130
μένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιῶατο, τῶν πάντων ἐπιδυνέες
εἶοντες, ἐποίεον τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ἐπεξήλαινον εἰς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γιν- 131
μένου, τέλος Δαρειῶς τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες ταῦτο, ἐπέμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρειῶν φέροντα, ὄρνιθ' αἰ, καὶ μῦν, καὶ βάρβα-
ρον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res paucillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

ρα ἐπειράτειον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλβαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἰσι,
 γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ εἰστούς. 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἢν μὴ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὥ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quatenam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius
 e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, ὁ*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 „βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἵκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρη ἢ ταχβεῖσα πρότερον μὲν 133
 παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἰστρον Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπῆκετο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τὰδε. „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκομεν φέροντες, ἥπερ γε ἐβέλητε ἐσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρεην. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκεῖνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
 silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
 tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
 interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
 tem vobis adferentes. si quidem audire nos volue-
 ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
 nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
 elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
 patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
 vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὔτοι μὲν νυν, ὑπε-
δεξαμένων Ἰάνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχύστην
ἐπείγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5
βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἑώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὔτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δά- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ἂν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepore
conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et alias communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

339, 47.

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 25 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσειν, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut alias facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 reseissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε ἑνους καὶ τοὺς ἀσθενείας τῆς στρατιῆς, τῶνδὲ
 εἵνεκέν· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκέν κατελείποντο, προφάσιος δὲ
 τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
 ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοισι ὑποβέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχίστην ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρ-
 μωθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
 ἴσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
 136 πάγχυ κατὰ χώρην ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
 coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
 cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
 morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
 dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coctu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiorē
 rudītum cdebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, sub loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

340, 75.

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτεινόντο τοῖσι
 Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφεῖντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μὴ, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδινοὶ καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. αἱ τε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένους, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένους ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύβαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσί. „ Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „ τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποιεῖτέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-*
rio, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
 dicentes. Quibus illi auditis, prope re collectis copiis
 omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
 agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
 et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
 versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset
 peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
 citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
 rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
 prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
 Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque

„παράμενοντες, ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον διμυαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθησι εἰδότες
 „χάριν. τὸν δὲ πρότερον ὄντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδ' αὐτὸν ἔτι, ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι.“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσο-
 νησιπέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθησι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 3
 ρείων ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμει κατατρεβείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque motu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocius abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
 parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversa potentia, nec se Mileti, neque alium
 quempquam ullius civitatis imperium porro posse

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πόλεων δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννέεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεκνυμένους, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔον- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνης τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλὸς Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 15 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 20 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
 Hellespontiorum quidem tyranni: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex Ionia vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex Aeolensibus unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.*

139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνῶμην, ἔδοξε
 σΦι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεΦύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεΦύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκυθήσι ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνῶμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Αν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμᾶς ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τέεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμὴν πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλευθέροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has conditiones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportunè properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέας τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρέφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομαῖς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρήχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβαλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζητο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκίοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέε-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

33: HERODOTI HISTOR. IV.

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γενόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγῃς
 εὖρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γαφύρης ἐντυχόντες, εἰς πᾶσαν ἀρρώδην
 141 ἀπῖκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίει ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νῆας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἐζεύξε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς εἶοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eamdem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compul-
 sione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedivit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

δ τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηάκης πορευόμενος, ἀπῆκετο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε ⁵ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ροιάς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν πρῶτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀртаβανος, ὃ τι βούλοισι· ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ¹⁰ ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεισθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *mancipia* aliunt *esse dominis quam maxime dedita et fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quaesivit ex eo frater Artabanus, *quidnam esset, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus numerus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* respondit: *Malle se tot numero Artabazos habere, quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

- εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὰ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδόνιους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδόνιους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίστου παρέοντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νῦν ταῦτα ἔρησε.
- 145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύῃ ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum Byzantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim annis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tempore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pulcrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megabazus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum regione, armis subegit civitates, quae cum Medis non sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius causam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιγγησάμενος πρότερον ταῦδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργούης ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πειυσόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁπόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 φυτεῦσαι σφίτας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρώτεον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiekti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quoniam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiektos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ista fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκασθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 εἰς Φυλας διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 man, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφας κατέβαλον εἰς
 ἔρκτην. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, §
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφας
 καταχρησέσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
 tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
 nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
 facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
 pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
 ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
 tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
 nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
 aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
 iecto tempore, inolescere *Minyae* coeperunt, regni
 participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
 Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
 prehenso in custodiam misere. Supplicio autem ad-
 ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
 no tempore, interdium vero neminem. Quum igitur in
 eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυέων, εἰσῆσαι ἀσφαί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτη-
τέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρεκτὴν, καὶ εἰς λό-
10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφῆας πα-
ρήκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἐσεσθαι. αἱ
δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποικῦσι τοιαύδε παῖσαν τὴν εἶχον
ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆσιν
15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
τρέπω τοιοῦτω, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
τοῦ Τισαμειοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος,
ἔστειλλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
αὐτός, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ· ὄντων
δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε· ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
cles: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-
Herod. T. II. P. I. Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεικὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγούσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10 μωνι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλειω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15 προσσχόντι δὲ εἶπε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἶτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτε, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑαυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20 148 θῆναι ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδράων. Ἐπὶ ταύτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari posteri, Poecilii filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Thera quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὣν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔσπελλε, συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντα οἰκηιεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τητύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέταται ὁ Θήρας ὅπως μήτε Φόνος γένηται, αὐτός τε
 ὑπιδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειν ἀπογόνους ἐπλωσε· οὔτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινας· οἱ
 γὰρ πλεῖντες αὐτῶν ἐγράποντο ἐς τοὺς Παρωρεαίτας
 καὶ Καύκωνας· ταύτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διῆλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιος τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρειον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bubus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyas* ex car-
 cere profugi in Taygeto consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent Lacedaemonii, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent Lacedaemonii, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad Membliari posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in Paroreata-
 rum et Gauconum fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, Le-
 preum, Macistum, Phrixas, Pyrgum, Epium, Nu-

Ξᾶς, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἑπωνυμῇ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῶ νεηίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἑριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. τῶντὸ τοῦτὸ [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-
 gunt vulgo ὑπέμινε τῶντὸ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (οἷς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolycci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartaе. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦ-
νοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 νήσου, ἀπῆκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος ΕὐΦημίδης
τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρεῶν ἢ Πυθίῃ „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰερεσθαι· σὺ
„δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τосαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et
Theraeorum consentit: quae his subiungam, ea soli
Theraei memorant ita accidisse. *Grinus*, Aesanii
filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
raeorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
vibus, atque etiam *Battus*, Polymnesti filius, de
Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
Theraeorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
lum, edixit Pythia, *civitatem debere eum in Libya*
condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex,*
aetate iam sum provector, et gravis ad maius
quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunio-
ribus hisce id facere iube. Ista dicens, *Battum* di-
gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθηρίου, ὅτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔειπεν τὴν Θῆρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλην ἐνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλατῶμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἰτανὸν πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσθουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θῆρην·
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλειον κατὰσκοποὶ ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nosset, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theracis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaerent, *an Cretensium aliquis, aut inquilini-*
orum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ἔσαν δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν τάχιστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νήσου. Ἀποδημέοντων δὲ τούτων πλείω χρόνον τοῦ συγ- 152
καιμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλυε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
τῆς Σαμῆς, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατείαν ταύτην. πυ-
5 θέμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσιν· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ καὶ, οὐ γὰρ ἀνῆκε τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησὸν, θεῇ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero :
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bium monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigant, nuncium Theracis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τούτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς αἰτρικὴν ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκεούς κο-
 λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ.
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιοι λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
 filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
 sula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφείου πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
 χώρων ἀπάντων, ἑπτὰ ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
 καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
 δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
 λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
 ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογεύουσι Θη-
 ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἄξος πό-
 5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
 τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
 ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπισελθοῦσα ἰδικαίην εἶναι καὶ
 τῷ ἑσγῷ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ
 πᾶν ἐκ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
 10 ἐπετίκασά οἱ, πύθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχων οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theraei* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenaeis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, nequiquam cum Theracis *Cyrenaei* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsa *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμνηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισων, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῳ τούτων ὁ Ἐτεάρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκῶν, ἥ μὲν οἱ δικοπήσειν ὅτι
 αὐτὸς δεῖξῃ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκώσῃ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισων, περὶ μεκλήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην,
 ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκώσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπὶ κέρας ἐς τὴν Θήρη. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, εὖν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille, persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus machinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus, mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iureiurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demergeret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne ferens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella, navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se exsolveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi oblata, funibus religatam puellam in mare demisit, rursusque extractam secum Theram duxit. (155.) Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus, spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usus

- ριψόγτος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχνόφωτος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτίθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίνετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπανυμῆν ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θισπίζουσαν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠδράσθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς Φω-
 κῆς· ἐπιρωτιόντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίῃ τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωκὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωτος. ἰσχνόφωτος *probat viri docti.*

est. Circumactō tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius, haesitante*] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de causa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycā illum linguā
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyā.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte; vocis causa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μελοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ· χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χραῖς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίῃ χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χραῖν. ὥς δέ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί· ἔχρησε· „συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξειν.“ Ἀπίστέλλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vera mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theracae caussam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Batto Cyrenen in Libya coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πενηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχυν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ σὺνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔττα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνέφεροτο, ἕνα αὐτῶν καταλυπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφοὺς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ τάδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraci
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntis telis repulerunt Theraci,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-*
byae sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntis, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἰ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμικτον,
 μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σε.
 Ἀκούσαντες δὲ ταύτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλυνον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπικάνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ ὀνόματι
 ἦν Ἀζιρίς, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσιν, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίεντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relinqui-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρῆ-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῶν ἐπιτήδεον οἰ-
 10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττειώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
 τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
 ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἶκον οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
 5 τοσούτοι, ὅσαι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀπωικίην ἐστάλησαν, ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττειω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
 Ἑλλήνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν
 συνοικησοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irassa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitaverunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaeis* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μολήσῃ.
 Συλλεχθέντες δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περὶ οἰκοὶ Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνόμα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χῶ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίῃ, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεώμενοι, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Serior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriæ* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφεμένοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως· ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἶχοντο ἐς ἄλλον χώ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἶχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὃ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκανί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-
renaeis* deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-
byas* statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

354 HERODOTI HISTOR. IV.

αὐτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πρῶτον. μετὰ δὲ τὸ τρώμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειον
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειου ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκα-
 δαν καταστιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον αὖ οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινῆες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος αὖ ὠνὴρ ἀπκόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλας ἐποίησέ σφας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

etoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam ela-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per-
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaci a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών, 15 καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διατέλες ἔοντα· 162 ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειως γὰρ, ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξισθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώσθη, καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit Cyrenaeos, partitione in hunc modum instituta: Theraeorum, eorumque qui ex illorum vicinia erant oriundi, unam partem constituit: alteram partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam reliquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris et sacerdotiis, quae regi Batto tribuit, reliqua omnia, quae antea regum fuerant, populo in medium proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste rerum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao* multae turbæ de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus* enim, *Batti claudi* filius et *Pheretimæ*, negavit se toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte* ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suorum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, *Samum* profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Salaminem* *Cypri* se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, εὐὸν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ 10 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἶδετο στρατιῆς, ἣ κατὰξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἶδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναί οἱ δομένην στρατιήν.“ 15 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖον οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλεκάτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τῶντὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυναικάς 20 δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος, τοῦτον τὸν χρόνον εὖν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφοὺς Ἀρκεσίλαος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *talìa munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arkesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum proposita. Quumque iam ma-

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῶ
 τάδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάιτους, καὶ Ἀρκεσίλειος
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλεόν μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παραινεῖ. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, καταλθὼν εἰς τὴν
 10 „σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμνον εὖρης πλείην ἀμφορέων, μὴ
 „ἔξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἔξοπτήσεις τὴν κάμνον, μὴ ἐσίλῃς εἰς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖαι καὶ αὐτός, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λεω χρεῶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμα-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶψε τῆς ἑαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excoesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλαος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινας τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλαος ἐνέπηρσε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήϊον εἶναι τοῦτο, ὅτι μὴ ἡ Πυθίη αἰκ-
 ῆα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρyton τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μὴ Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τιτὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πᾶν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod notuis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίφα. Ἀρκεσίλειος μὲν νυν, εἴτε ἰκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τῆν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τίως μὲν ὁ Ἀρκεσίλειος ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατῆτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἥ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα αἰ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχῶκε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λειου εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γάρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλειος, ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῃ ἰκέτις ἔζετο, τιμαρῆσαι ἑωυτῇ
κελεύουσα· προῖσχυμένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

Alazircm. Ita *Arcesilaus*, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.

(165.) Dum *Arcesilaus*, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab *Arcesilao* in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic *Ar-
cesilaus*, qui Cyrenen Cambysai tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit *Pheretima*, supplex adiit *Aryanden*, suppet-
ias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσει κατεστεῶς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστεύμενος Δαρεῖον διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμείοντα μνημόσυ-
 ρον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπέψῃσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τῶντὸ τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπε-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέατο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se patrem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-
dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, alia in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαραΐφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάρδην, ἰόντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 την, ὃ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἔπν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέκαστο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνη πολλά καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπή-
 κοα, τὰ δὲ πλεῖον ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ· 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaeii vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
τοικήνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέων-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων ὅ
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
Φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μούνοι Λιβύων ταῦτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μούνοι τὰς παρθένους μελλού-
σας συνοικέειν ἐπιθυμῶντες· ἣ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρ- 10
στή γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθευέται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χωρῶν ἡ
τε Πλατεῖα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adrymachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adrymachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

6 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζίρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖον καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γίλιγαμμέων δὲ 170 ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκεῖν, ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηναῖοι μένον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμνῆσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίον. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171 πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖν, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισίων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖν Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habitant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet autem *silphium* a *Platea* insula usque ad ostium *Syrtis*. Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus ante dictum. (170.) *Giligammarum*, occidentem versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen habitant: nec ad mare pertinent; oram enim maritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis non postremi sunt, sed vel maxime inter *Afros* omnes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur Cyrenaeorum. (171.) *Ashystis* ab occidente contermini sunt *Auschisae*. Hi super *Barcam* habitant, pertinentque ad mare circa *Euesperides*. In media *Auschisarum* ditione habitant *Cabales*, exiguus populus, ad mare pertinentes prope *Taucheira*, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης νόμοισι δὲ ταῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ριεύντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 5
 πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐγῖναιτες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπᾶσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κεινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρέφω παραπλησίω 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπανα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμῖοντος Νασαμῶνος ἀνδρός,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 ελθεῖν τῶν διαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ αἰς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamonēs, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccitas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μυχῷ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίωσι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπιστακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. Πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173 πολῶλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήρνε· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς εὔσα τῆς Σύρτιος, ἣν ἄνδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulera eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulora accedunt maiorum; et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtis omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μῶσι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύαντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγουσι δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνέυσας ὁ νότος κατέχουσέ σφεας. ἐξαπολομένῳ δὲ τοιτέῳ, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμαῶνες.
- 174 Τοιτέῳ δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριαῶδεϊ οἰκεῖουσιν Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμίλην καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέταται
- 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστάται. Οὗτοι μὲν δὲ κατύπερθε οἰκεῖουσιν Νασαμαίων· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· οἱ λόφους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τευχῶν ἀνιέντες αὐξέσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χορῷ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαλῶν δοράς φορεῖουσιν προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κύνυς ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδόη· ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Libyes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, coortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, meridiem versus, in regione feris frequente, habitant *Garamantes*; qui quemcumque hominem fugiunt, et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero, et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt. Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc verò atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis gestant. Per eorundem ditionem *Cinyx* fluvijs, ex colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδια διηκόσιοι εἰσι. Μακίαν 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκαστῇ φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μυχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἥ δ' αὖ πλείστα ἔχει, αὕτη ἀφί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 ρου τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιῶνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρωόμενοι, αἰτὰρ ἡ-
 σὸν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδῶι δὲ οὗτος
 εἰς λίμνην μεγάλην Τριτανίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθίμενον εἰς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλάειν Πελοπόννησον,
 βουλούμενος εἰς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μὲν, ὡς πλείονα 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχιοι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτανί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verumtamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvijs in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.) Narratur verò etiam haec historia. *Iasonem*, postquam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem imposito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos profecturum; sed quum circa Maleam navigaret, vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpulsum; priusquam autem terram conspexisset, haecisse in brevibus *Tritonidis* lacus. Ibi tunc inopi consilii,

10 ναὶ Τρίτωνα, καὶ καλεῦσιν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· Φάμενόν σοι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειβομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλουν τῶν βραχέων δεικνύουσι τὸν Τρί-
τανά σοι, καὶ τὸν τρίποδα θείναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱερῷ.
15 ἐπιβεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὶ τὸν τρίποδα κα-
μίσσεται τῶν ἐγγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτανίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχοντα τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὔτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτανίδα λίμνην
οἰκέουσι· τὸ μέσον δὲ σοι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo paeto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent *Libyes* hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σῆς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέουσαν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τάδε ποιῶσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μουν τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί' Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 και, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitius parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo Minervae festo virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam Minervam nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curruī impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ
ἐπίκουον τῶν γυναικῶν ποιοῦνται, οὔτε συνοικεῖσσι, κτη-
νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπειὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν
25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
καὶ τῷ αὐτῷ οἴκῳ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
εἰρέαται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, Ὀφρύη ψάμμης κα-
τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίειαν ἐπὶ
5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ Ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-
byes*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
gyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
In eo supercilium per decem fere dierum iter sunt in

373 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἀλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφαῖσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἀλός ὕδωρ ψυ-
 χρόν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχα-
 τοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδους. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἶρηται μοι, κριοπρόσωπον
 τοῦ Διὸς τάγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρεον γίνεται χλιαρόν, 15
 ἀγορῆς δὲ πληθούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμόν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuius-
 libet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida
 ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi ho-
 mines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et
 primi quidem, a Thebis decem dierum itinere dī-
 stantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis ha-
 bent, a Thebano templo derivatum: nam etiam The-
 bis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simula-
 crum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae
 mane tepida est, versus meridiem autem frigidior,
 ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore
 hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur pau-
 latim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus
 tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media
 nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παύρε-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησὶν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς Ὀφρύης τῆς Ψάμμου, δι' ἁλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἅλος ἐστὶ ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἁλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἅλος κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθανόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eodem arenoso supercilio, post decem iterum dierum iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua; ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila* est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasamones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rursus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*, et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae, quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus admodum populus: qui humum in salem ingerunt, atque ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

374 HERODOTI HISTOR. IV.

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κα- 10
 κυφώτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρεόν-
 τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἶοί τε εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητα τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαραμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ παρομοίῃ νονομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασσι, κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ.

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος ἄλός τε κολωνός, καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
ἀγῶνιμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴμεν. ἀλέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστὶ Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῖα
λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίαν ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λείων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνός ἄλός, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
ἄλός τούτου οὗρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
στενὴν καὶ κυκλοτερὴς πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπ' αὐτοῖς ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
ὀνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρύη μέχρι
Ἡρακληῶν στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἔστι δὲ αἰλὸς
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλῶν χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ ἂν ἡδυέατο μένειν οἱ τοῖχοι
εἶντες αἰλῶνι, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰλὸς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὁρᾷσsetαι. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρύης ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
μος καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἄβηρος καὶ ἀνομβρὸς καὶ ἄξυλός
ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λίβυες καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύομενοι, διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν Θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι, διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ἑρτάς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὡς πρὸς τῇσι βοῦσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρωόμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐβάσσι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχοῖ τοιαύδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὶ τὴν τετραέτητα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσι τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carniū esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι προτάφοις· τοῦδε εἵνεκα, ὥς μή σφεας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10 λῆται· καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρακίως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ καίουσιν τὰ παῖδια σπασμός ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω δὲ 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἶδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτός ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis *laná ovium succida urunt*, nonnulli etiam *venas* temporum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tempore umquam ex pituita laborent e capite defluente: et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine. Re vera enim Libyes praec omnibus hominibus, quos novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros, dum inuruntur, convulsio corripit, inventa est ab eis medicina: inspersa hirci urinâ eis medentur. Refero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.) *Sacrificiorum* ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum proiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro vertunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίᾳ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτὴν ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ Θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφίεσ
 εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτ'
 ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγίδας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχριμέναις ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δακείη δ'
 ἔμοι γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a *Libyssis* adoptarunt *Graeci*: praeterquam
 enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
 instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegaeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegaeis*
Graeci aegidas denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hae primum existisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρέονται καλῶς. Καὶ τέσσερας ἵππους συζυγύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· Φυ-
 λάσσοντες, ἐπὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθρώπων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρεώονται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἐσπέρην, πολλὰ θηριωδεστέ-

Etiam quadriugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt *Nomades*
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis *Nasamonibus*.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis *φυγῆ* Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Μαρυες*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέραια ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλῆθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε· πύ-
 γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέραια ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspidēs,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia bestiarum genera haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα ταῖσι φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεες ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἔστι· καὶ βασάρια, καὶ ἵαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμδερέσταιοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις σμικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ υἱὸς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὅς ἄγριος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένηα τρεῖς αὐ-
 τόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουναί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαὶ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et haec ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
 bipedes vocantur: aliae zegeries, Libyco nomine
 quod Graeca lingua colles significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἄνδρας παιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὔτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
6 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρήμενοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ.

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zauces* sunt:
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*:
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque similiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginenses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
referatam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

384 HERODOTI HISTOR. IV.

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ᾤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὼν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἔπειτα δὲ ἀθροίσωσι συγχὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθὴ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, εἰς τοὺς ἐπειὰν
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ Φορτίω, θύντες αὐτὰ ἐπι-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες εἰς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 εἶναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν Φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν Φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢν μὲν Φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν Φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω εἰς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, εἰς οὗ ἂν πείθουσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν Φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginenses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi causa adcant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginenses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiacere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

386 HERODOTI HISTOR. IV.

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτὴν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ᾔδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septentrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate solineutiquam praestare Libya, ut cum Asia, aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γειῶν Δῆμητρος καρπὸν ἐκφέρει· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
ἄμβρον πλέω πιούσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἔπειαν αὐτὴ
ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
τριηκόσια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐῶσα ὕψη- 199
λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
τρεις ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ ἀμᾶσθαι τε καὶ
5 τραγαῶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκεκομίζεσθαι, τὰ
βουνούς καλέουσι· συγκεκομίσται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεράτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα. ὥστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπός, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαράγινεται. οὐ- 10
τῷ ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπείχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδου ἀπίκато ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλαου τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὲ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνέωρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ᾧδε ἐπιφρασθεὶς περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non accepere oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἅ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γε-
 15 ρυχίοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾷται τοιαῦτα. λαβὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἵρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἵρετοί,
 ποίει τοιαῦτα. νυκτὸς τὰ Φρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποίειν τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcae* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἑαδὲ 10
ὁμολογίῃ χρησασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιή-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναϊ ἀξίην βασιλεῖ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πά-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκεοῖεν,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret. firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibētes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
 ἐπεὶ τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνισκολόπισε
 κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
 ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
 5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
 σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
 Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
 Φερετίμη. Τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
 σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήσαν ὀπίσω καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
 τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
 ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
 5 δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρῆειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
 πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
 Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorundem praesectas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, neo-contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παρίεναι ἐς αὐτήν· 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρουν. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπιε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπ'οδία σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, ἐς ὃ
 204 ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικίατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaci.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit; et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
 a Cyrenacis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcacis

πτοῦ ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
 δὲ σοὶ Δαρῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κάμην ἐγκα-
 τακῆσαι. οἱ δὲ τῇ κάμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην,
 ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῆν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
 δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
 γὰρ εὐλέων ἐξίζεισι. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθαιμι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
 Φερετίμης τῆς Βάττιω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία
 ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ΄.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
 amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
 illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
 vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
 meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
 (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ finē usa est.
 Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
 Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
 quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
 minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
 deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
 Barcaeis cepit Pheretima, Battii filia.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκούους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Πασιόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντες τοῦ Θεοῦ στρατεύσασθαι ἐπὶ Περσέων.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat, quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespontii *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, subegerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconibus quoque male fuerant mulctati. *Pacones*, Strymonem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

372, 9.

θίους, καὶ ἢ μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφίνας
οἱ Περινθιοί, ὀνομαστὶ βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν
ἢ δὲ μὴ ἐπιβῶσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίησαν οἱ Παί-
10 νες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προ-
στηίῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικάντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
θίων, ὡς ἐπαιάνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παί-
15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπὼν που παρὰ
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
„ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοις
παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
τησαν, καὶ ἔλιπον σφῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
men singulare; etenim virum cum viro, et equum
cum equo committebant, et canem cum cane: et
duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἷς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρσις, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΪΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ Φρο-
 νίοι κατὰ ταῦτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰςὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λὰ ἔχρουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τίων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατ' ὑπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
Perinthis, per *Thraciam* exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οἰκεόντων. Ταυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
 τες ποιῶσι, εἰρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιῶσι
 5 ταιᾶδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μὲν θεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάββα
 τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρί-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστα- 5
 ναίων, ποιῶσι ταιᾶδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
 λὰς· ἐπεὶ ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
 5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et Getarum quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. Trausi vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
 tesque terrā condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra Crestonaeos ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
 ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊστάτου ἰωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅνει-
6 δος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκερται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφίων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institulis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congrēdi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

δὲ σέβονται μούους τούσδε Ἄρεια, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πᾶρες τῶν ἄλλων πολυτέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
μῆος ἐωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν καὶ παν-
τοῖα σφάζαντες ἱερῖα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
τον ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
10 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον,
ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐστὶ ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
φράσαι τὸ ἀτρεκέες, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκίοντες
αὐτὴν ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρημος χώρα
φαίνεται εὔουσα καὶ ἀπειρος. μούους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
ctantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
condunt. Postquam tumultum adgesserunt, certami-
num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδικῇ.
 τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδράς φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρμαθλατίει 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων
 ταύς οὐρούς ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibetur
 esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustris autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustris vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λύνειν οὐκ οἰκέτα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβαὼς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφείας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris impatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἳά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὔτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνήνευκε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐβέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγάλην τε καὶ εὐεidéα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Cwēs vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant *Pigres* et *Mantyas*, viri *Paeones*: qui, postquam *Darius* in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare *Paeoniae*, *Sardes* venere, secum ducentes sororem, magnam staturā, et formā praestantem. Hi observato tempore quum *Darius* in *Lydorum* suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
 15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἢ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κτο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησασμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐαυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐ κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eâdem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· „ἴτινες δὲ οἱ Παίονες ἀνθρωποὶ εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶψαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰράτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἶψαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἶνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐαυ-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε Φέρων τὴν ἀγγελίην
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεῖς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
μόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, 15
ἀλυσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
αὐτέων, εὐσάας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
10 ρόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες αἰς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum intulit Paeonibus.* (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχόμενας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ'
 ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παϊόνων Σιροπαϊόνες τε,
 καὶ Παϊόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης,
 16 ἔξ ἠθέων ἐξαναστάντες, ἦγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ
 περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶ-
 νας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρα-
 σιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπει-
 ρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5
 ὧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐzeugμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσῳδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεῖνὴν ἔχοντα
 μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
 ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
 λιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam rescive-
 runt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad
 suos quique lares sese contulerunt, Persisque se de-
 diderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones*
 vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem
 lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam
 sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* mon-
 tem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*,
 item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nul-
 latenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos,
 qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potesta-
 tem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt
 tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis
 instrata, quae angustum habent ex continente adi-
 tum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabu-
 lata, olim cives universi publico nomine statuerant,

ζόντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναικα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος συχρὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
15 ἢ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χορτὸν ἰχθύς. τῶν δὲ πλήθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo stuantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hinc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decident. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositâ morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσῳρον καλεό-
18 μενον οὖρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμθθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ
σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*; post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὶ ἀνδρῶν προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ὄντες δεσπῆται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 της μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀντίαι ἴζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 θαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρίσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἴζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτοτο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδαιμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νέος
 τε εἶναι καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιῶν τε ἀνα-
 „παύεο, μὴδὲ λιπάρῃς τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νῶτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illarum
 confrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo etiam
 osculari conabatur. (19.) Et Amyntas quidem haec
 videns, quamvis iniquo ferens animo, nihil movebat,
 supra modum metuens Persas. At Alexander, Amyntae
 filius, praesens vidensque haec, utpote iuvenis et
 malorum inexpertus, continere se nequaquam
 amplius potuit. Igitur indigne rem ferens, dixit ad
 patrem: Tu quidem, pater, concede aetati, abi hinc,
 et da te quieti, nec ulterius adside compositioni:
 ego vero hic manebo, omniaque necessaria hospitibus
 praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαιομένου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιῆειν τι νωτέρον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὧ̃ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπί-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse ex-
 candescentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
 moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
 moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
 hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
 mones, tibi obsequar.* (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-
 tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
 velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
 ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
 ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
 pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
 mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
 spectate lotas redituras.* Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρήγε ἕσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν παρέστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλεύόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μά-
 „θῃτε τιμειώμενοι πρὸς ἡμεῶν τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγεῖλητε, ὥς αὐτῷ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμείας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynae-
 ceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot
 numero quot erant foeminae, muliebri cultu orna-
 tos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos
 producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Per-
 sae, convivio a nobis omni munificentia instructo
 fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu ha-
 buimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus
 reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc
 ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, ma-
 tres nostras et sorores, veluti postremas laetities
 vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos
 omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse
 prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, re-
 nuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Re-
 gis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα | τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπεία αὐτέων
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 Φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
 Φεήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγῆθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγενοῖ- 22

lecto excepisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nempe,
 adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multâ pe-
 cuniâ, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datâ Bubaræ, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλέξανδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκράθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10 διον συνεχέεπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπίκητο εἰς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo trajecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaeus Milesius* iam

- 5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεῦμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖον τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσῃ-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περὶοι-
 „κείι, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτεω ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκῆίῳ πολέμῳ συνέχῃαι· τρέπω
 „δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Megabazus*, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque cum Paconibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate eum habueris, danda opera ne*

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὥς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοώτερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νόεω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένων δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
ei diceret: Histiaeae, rex Darius haec ait: Ego,
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, saveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens
regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
locutus: Histiaeae, ego te hac caussa arcessivi. Si-
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χῆμα' οὕτω ἐν
 „βραχεί' ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι' ἐγνώκως ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μικρότατον ἀνὴρ Φίλος, σονετός τε καὶ εὖνοος' τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμώτερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας. ἀπικόμε-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν' σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος εἶναι καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας ἌρταΦέρνεα, ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίαν, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον' Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis, protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibi que ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem. et habe quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I. D d*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν
 βασιλῆων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἀδίκων
 εἰδίκασι, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέριμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων εἰδίκαζε· ἐνταῦσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνηῖσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἶλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extro-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
ριεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρη-
τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
Αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠδραποδίζετο καὶ κατε-
στρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
θέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τσαῦτα
ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28
καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
τῶν νήσων πρέφει· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
6 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσαι

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
omnes ἄνεως (vel ἄνεος) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed
mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-
bus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ
superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀρίστοι ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφραγ
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· Φυγόντες δὲ ἀπίκοντο εἰς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀριστα-
10 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατέχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τούτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἑόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι εἰς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* cōc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsi *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine *Miletum Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἑαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τένδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἔχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ἐκτακιοχιλὴν ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῆδε. Ἄρταφέρνης μοι τυγχά- 20
„ναι ἑὸν φίλος· ὁ δὲ, Ἰστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζόμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi pracheret, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaci hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες αἱ Νάξιοι, προσέβισαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύνατο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσαντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἃ αὐτοὶ καλεῦνται, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμὴ καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
δαι μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτόιμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: essequē in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, ἡσούς προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, ἡσὼ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσει
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθήναι. ἀποχωρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „γῆτῃς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὲ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquirit Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἰὼν, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ ἌρταΦέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ
τοῦ Ἀρισταγόρῳ λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας,
πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβά-
την, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑαυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀντιπρόσβου τοῦ Πausaniḥς ὁ Κλεομβρότεω Λα-
10 κιδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὥστε ῥω-
χρόνῳ τούτων ἡμέοσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς
Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην
στρατηγὸν ἌρταΦέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ
τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νῆας ἐς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδρε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβά-
 τεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσαν· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλὴν ποιῶντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξενὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοντο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενός

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἰδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυβόμενος δὲ, κάρτα
δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ ταύτοις τοῖσι πρήγ-
20 „μασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπίστευε ἌρταΦέρνης ἐμὸ πεί-
„θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ καλεύω; τί πολλὰ
πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
ταύτοις, ὡς νύξ ἐγένετο, ἐπεμπε ἐς Νάξον πλοῖον ἄν-
δρας Φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσσομένου σφι πολέ-
μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
(34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἔδεετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Νάξιων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος· ἐδόκεέ τε τὴν βασιλιήν τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων 5 δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλευέτο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae attulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput punctis* erat *notatum*, Susis ab Histiaeο adveniret,

- σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
- 10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν αὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμενι ἀναφῶναι τὰς τρίχας. ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
- 15 τειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίει, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
- 20 ἐαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσαισι· ἀποστάσιος ὦν γνωμένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετῆσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμῶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde exspectavit donec succevisent capilli. Hunc, simulatque capilli succeverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id *Histaeus* fecit, aegerrime ferens Susi sese detineri: nam, defectio si exstisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφῆνας τὴν τε
 ἐωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτό ἐξεδέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλείῃ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἥρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐννοῶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat*, (sic verba facere perrexit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἶσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
15 ραβείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξιν χρήμασι
χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώ-
μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
σαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι
τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
φθέντος δὲ Ἰητραγόρειω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
βόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρείῳ Μιτυλήνῃ ἐδώρησατο, καὶ Ἀρισταγόρῃ Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχούς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπιστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξῳ, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεοίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνές ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coën
 quidem Mitylenaci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

ἔκ κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστη τῶν πόλεων κελεύσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀποστολὸς ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῳ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεῖον, γένος τὸ Εὐρύσθενεος γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatis sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίαν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „ταυτέων οὐδέτερά ποιήσιν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γίσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίει, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοις, ἵνα μὴ τι ἀλλοῖον περὶ σὺ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλευσάνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „διόμβά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νὺν παρέχῃς πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatibus gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad hæc
 ephori et seniores, re deliberata, hæc Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tue captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
δύο, διζὰς ἰστίας οἴκει, ποικῶν οὐδαμῶς Σπαρτιη-
κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διαλθόντος, ἡ ἐσώτερη 41
ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλεῖα Σπαρτιήτησι ἀπέΦασκε καὶ
ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἀτοκὸς εἶσα, τό-
5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκῆσι
πυθόμενοι ὥχλειον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
βουλομένην ὑπεβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτίων,
τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔΦοροι τίκτου-
10 ὶσαν τὴν γυναῖκα περιϋζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
Δωριέα, ἰθείως ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τούτων ἰθείως
ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
quam ex more Spartanorum. (41:) Haud multo in-
teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
turbas ciebant cognati posterloris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
que iterum Leonidam; moxque rursus Cleombrotum:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
κούσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῦσα θυγάτηρ
Πρινητάδew τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
των πρῶτος· εὐὶ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαδίην αὐτὸς
σχίσων τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονίαν, ἐπειδὴ ὁ
τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
μενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
Σπαρτιάτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἶα δὲ βαρέως φέρων,

dícunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπείεῖ εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγόοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κύνυπα, οἴκισε χῶρον
καλλιστον τῶν Λιβύων παρά ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακλιδέων, αὐ-
20 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
εἰς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρησθηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δαρειὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρά τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφῆας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐαυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότανα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
râ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybaritae
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λην στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δαριέος σφιδ τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δευόμενους· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέας,
 καὶ συνελθὼν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέας τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνήται δὲ οὐδένα σφιδίσι φασὶ ξένον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπο
 τοιῶδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι πᾶρα σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἰσθὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυμένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὦν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ ταυτέων ἐκάτεροι ἀποδεί-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἑόντα

XLIV. 14 seq. ὦν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoe igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρῦσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριεὶά λεγούσι Ἀθηναίη ἐπωνύμιω Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιῶνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποίειν διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρῆπρηξε μηδέν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίησε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἥλειω ἐξαιρέτα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ εἰς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίει ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαρτικῆς πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλόσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νῦν ἐπάτεραι αὐτίων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Both. ex coniect.
 et dein Κραθίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine
 Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam con-
 sociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; par-
 tim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argu-
 mentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra
 vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecis-
 set ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et
 captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuis-
 set interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant
 in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae
 ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt:
 Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui
 tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura
 quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profe-
 runt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ εἰς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 φανον μάχῃ ἰσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων πε-
 ριγένητο τούτου τοῦ πάβεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινῶην τὴν Σελι-
 νουσίαν ἀπαίκην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέκτε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ ἐμουναρχήσας
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινεύσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rium erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

λυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχeto πλέων εἰς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκῇ τε τριήρῃ καὶ
 οἰκῇ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἑαυτοῦ
 κάλλος ἐνέικατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπον τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἡνέσχετο βασιλεύμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λελπὼν τῇ οὐνομα
 ᾗ Γοργῷ.

ΑΠΙΚΝΕΕΤΑΙ δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartaе manere, ipse
 rex evasisset Macedoniae. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὲ ἐς λόγους ἦν, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέτμη- 5
 τό, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες.
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἔστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἔλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ἐσὼ προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ρύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βαρβάρου
 „ἀλκμοὶ εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστί

venit *Aristagoras*, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
 reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
 filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
 maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
 ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
 principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
 te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
 nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
 hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
 vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιγάρ, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπείρου ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἀργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἰσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοίκηται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκούντες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονταί· Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώταταί τε ἔοντες ἀπάντων τῶν

eminetis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem acri incisum secum adtulcrat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον Φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οὐδὲ, καὶ οὗτοι ἔόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαταιν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσύνοντες ἡδὲ τῷ Διὶ πλούτου
 „πὲρὶ ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστι
 „ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβέσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„ἰόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
 „τοῖσι αὐτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.“
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκαίμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τὰλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκέῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλούμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν Φαῖς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξέειν Μιλήσια, ἀπαλλάσσειο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέτα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφίας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε ἐς τοῦ Κλεομένους· ἐσελθὼν δὲ εἴσω, αἶτε ἱκετεύων,
 ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῦνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου ἔνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέτα. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturum erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae causā. Ibi *Aristagoras* a

δέκα τάλαντων ὑπισχνεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὐ πεντήκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἣν μὴ ἀποσταῖς ἡς.“
 ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει,
 15 ἦτε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλεόν ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ᾧδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆϊοι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
 οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γὰρ
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
 quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuentemque Cleo-
 mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
 mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
 lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocyus hinc abscesseris. Et
 delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
 clave abiit, et *Aristagoras* Spartâ omnino excessit,
 neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
 memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
 diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ae-
 luta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
 sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
 eum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὐ-
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπεραῖν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτῆριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβαίντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὐραν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὐροισι διξάς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ φυλακτῆρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποικυμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὐρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλα-
 κτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ· κοτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματινήν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισύ ἐστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πάλιν πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγαγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική· τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si

γησι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἑόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιοῦσι, ἀναισιμοῦνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἴπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρθῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τουτέων ἔτι δίξεται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῳ καλεῖται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχίλιους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt Sardibus
 usque ad regiam, quae Memnonia vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta; quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem
 adscenditur*, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiaci debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque Susa, nam haec
 Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἤϊε ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ᾧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίῳ δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν· ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πά-
5 θεῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἔόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππαρχοῦ ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἀνδρά οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεidéα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπια·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartâ pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληέτι θυμῷ·

5

οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπνυθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Bocotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφείων
 10 αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοῖνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκίσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔόντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοῖνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hîc commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, litterarum etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui litteras edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Gracciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἰδὼν
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ὄντα τοῖ-
 σι Ἰωνικῷσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυὼν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖν εἶη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τῆν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτ' οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι

μουναρχέων ἀνέθηκε τῆν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστάται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε καχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eieci, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relict, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γε-
 Φυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
 νίες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν
 τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
 ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίῳ τυραννέοντος καὶ ἐμπι- 5
 κραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
 Ἀλκμαιωνίδαι, γένος εἶοντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
 Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθη-
 ναίων Φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προ-
 χῶρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπτατον μεγάλως, περρωμέ- 10
 νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψύδριον
 τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
 δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
 Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nuno

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρῖνου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἰ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἰ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὰντὸ
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελαῖντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii, quum idem ipsis semper effatū ederetur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ Θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησεν· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέθριψε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περγεγομένους αὐ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρχοντο. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιον

coniunctos : nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum : estque sepul-

25 εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κληίου τοῦ ἐν Κυνοςάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι εἰς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρῶτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
 ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἳ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος εἰς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
 νοις εἶναι ἐλευθέροις, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδὲν τι πάν- 65
 τως αὖ ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε αὖ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρίστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῶ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἔτια ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπήλυδες ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ ταῦτο ὄνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδὶ θείσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπανυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαβον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοή-
θειαν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εἶσαι καὶ πρὶν μεγάλαί, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαϊωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἰστασίασαν περὶ δο-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnæ fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Illi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐστούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιριζέται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρες καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων ὃ ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἐξευρών, παρέξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγέτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθέα τὸν Σικυῶνος τύραντον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι παλεμήσας, τοῦτο μὲν, ραΐψα-
 δούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἐστὶ ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔντα Ἀργείων, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiaice excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vetuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λειν ἐκ τῆς χάρις. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθηρί-
ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρήστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ Φᾶσα,
„ Ἀδρήστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπελθὼν
ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρήστος ἀπαλ-
15 λάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἔδοκεε, πέμψας εἰς Θή-
βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσε ἐνθαῦ-
20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, ὡς
ἐχθιστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
στία ἀπεκτόνει, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consuluit oraculum, an eiiceret Adrastum. Cui Pythia respondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potestatem non fecit, domum reversus excogitavit rationem qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi reperisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens *velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Sicyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ipso prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo statuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμενος ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστον
 ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυνῶνιοι 25
 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χάρις ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυ-
 γατριδὸς· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυνῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθια αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἕως τοῖσι Σικυνῶνιοι καὶ τοῖσι Ἀργείοις,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικυνῶνιων· ἐπὶ γὰρ ὕς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. ὕς τε καὶ ὄνου. *Ex coniect. in ed. Schaeff. & Borh.*
adiicitur καὶ χοῖρου.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Cliste-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maximè deri-
 sui habuit Sicyonios; quippe nova nomina a *sue* et

6 ἐπανυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο
ἕτεροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀπαῖται· ἕτεροι δὲ, Χοι-
ρεᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
15 ἐπανυμνίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατριδέας, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνα, ἵνα μὴ σφισι

*asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim Archelaos nominavit; re-
liquorum autem alios Hyatas, alios Onatas, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios Hyllaeos,
alios Pamphylos, alios Dymanatas nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque Aegialeas adpellarunt.*

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλει- 5
σθένα ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖρην
προσεθήκατο, τὰς Φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
τὰς Φυλὰς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑστού-
μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέεται
Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυτῷ ξείνον
ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῆων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
νεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ 5
κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
cum uxore Isagorae. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρου. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδε ἀνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἐταιρηγὴν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζητο
πρὸς τῷγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: ha-
bebant enim quidam Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem coudedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpâ Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένην καὶ τοὺς ἐναγῆας, Κλεισθένης μὲν αὐτοὺς ὑπέξισχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρὴν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείε ἐπακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἥτις
 εἰς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱερὴ ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ ταῖς θύραις αὐτὸν ἀμεί-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χῶρει,
 „μὴδ' ἐσθίεις ἐς τὸ ἱόν· οὐ γὰρ θεμπτὸν Δωρεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόνι οὐ-
 δὲν χρωόμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξει. οὗτοι μὲν νυν δεδεδμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένα καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένους
 μεταπεμφάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogradere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες εἶντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίετο Περσέων σύμ-
μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, διδόναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere eum Lacedaemoniis et Cleomene.
Postquam Sardes advenire legati, et mandata expo-
suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quoniam homines essent, et ubi ter-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγειν τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνέξῃλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνὸν αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίᾳ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εὐοῖσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψεν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλαντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum iHo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus *Boeoti* ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et *Chalcidenses* ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum *Athenienses*, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nissent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὃ Ἀρίστωνος, εἰὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτη- 5
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εἰὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξίῃναι ἔπεισθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω ἐῖπον- 10
 το· παραλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέρω, ἐπικλητοὶ σφί ἐόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἰχόντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
ticam suscepere *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi causa populi *Atho-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗ-
5 τος ἂ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
αὖ καλέατο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐσέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατὴν ποιεῦ-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βο-
θροῦσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βο-
6 θροὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νύσαντες, ἑπτακροσίους αὐτῶν ἐζάγρησαν. Τῆς δὲ αἰ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinen invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam *Chalcidenses* adgredi placuit.
Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβοταὶ ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἵ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐβόεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾠξήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῦθῳ, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, σὺδαμῶν τῶν σφίας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ᾧ ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβελokaκεον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐνω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinculis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρῃσσαν.

- 79 Θεβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θεβαῖοι ἀκουσάντες
τούτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κατεμαθὼν τις „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de *Atheniensibus*, *Delphos* miserunt qui deum consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum* (populum) *referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid vo-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μακτήϊον. Ἄσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτέων ἀδελφεῶν ἑοστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλέονται
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὥς ἔοντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidas auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacessissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλάσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10 ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμῖης τε καὶ Αὐξήσιης ἀγάλματα 5 ἰδρῦσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσταμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, utrum aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas? Responditque *Pythia*, neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno. Igitur *Epidaurii* ab Atheniensibus veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεΐ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύ-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαιῶν τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδau-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδau-
 ρίων. αἵ τε δὲ εἶντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

θαλασσοκράτορες ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαίρεινται
 αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφε- 10
 τέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἔστι οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσήσιν τε
 σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆϊοις κεστόμοις ἱλάσκοντο,
 χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, ταῖς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοις
 αἱ τοιαῦται ἱερογίαι. εἰσὶ δὲ σφρ καὶ ἄρρητοι ἱερογίαι.

84. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
 τοῖσι Ἀθηναίοις τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοις· οἱ δὲ ἀπέ-
 φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον ἔ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 ragi. Dicteriis autem chori illi neminem virum la-
 cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
 niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέδεντα·
ἐπεὶ δὲ ἐστέρησθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεισθαι
ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
ναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρῶντο
ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc accepto responso, Athenienses, Aeginam missis legatis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, postquam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basibus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferendas. Hos vero, quum isto modo compotes illarum fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas traxisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru extitisse terrae motum: eaque re territos trahentes,

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολέμιους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, εὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μῆν μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶσθαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἑσόντες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάνας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex omnibus, qui triremi illa advenerant, unus superfuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athenienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetae* vero contendunt, non unâ navî advenisse Athenienses: unam enim navem, atque etiam paulo plures unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam adgressos esse Athenienses; *Aeginetas* vero his ultro cessisse, nec pugnae navalis addisse discrimen. Illud vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ cesserint, quod se impares esse committendo praelio intellexissent, an quod in animo habuissent facere id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses, quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τούτω
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τιω·
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύ-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρῆναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπτεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus excendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam excendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγι-
νητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἕνα
μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιαύτῳ. κομι-
σθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγινα στρατευσάμε-
νων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κεῖνον μοῦνον ἐξ 10
ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρω-
τῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἐωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
τον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐτι τοῦ πα-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 **Θεός** δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
Δωρίδα, τῇ Κορινθίᾳ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴας αὕτη ἡ
ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ
ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
παρά σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιεῖσθαι
τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρόν τῶν Θεῶν
5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρόν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὲ Θεβαίων ἐπικαλειομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδήρυν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5
ραθαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεῦσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τριήκοντα ἔτα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias venire Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos*, ex quo iniuriae initium fecissent *Aeginetae*, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus *Aeginetas* initium facerent, postquam *Aeaco* tem-

- 10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφί χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
 σφείας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσονται, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσειν τέλος μέντοι καταστρέψονται.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
 τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρῶν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάσσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπέδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαϊωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλὴν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφί ἐόντας ἐξηλα-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro constructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent Lacedaemo-
 nii, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κῆσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοις ἐνῆγον σφραγίδας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια εἶσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱρῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 εἰοίμους ἔοντας πείθεσθαι σφί, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ισόρροπον τῷ ἐσω-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νές καὶ πειθαρχεῖσθαι εἰοῖμον· μαθόντες δὲ τουτέων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relictæ Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.
 ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφόμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „ Ἄνδρες σύμ-
 „ μαχοι, συγγνώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „ θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντήιοις, ἄνδρας
 „ ξείνους ἑόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδικομένους
 15 „ ὑποχειρίας παρέξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „ τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „ δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „ δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκλυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „ βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „ σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. εἰς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba Spartani fecerunt. Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, quique Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituimus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἰμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν αἰχόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσύχην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνεργὲς τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus; nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθαι
 „ταῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μιαίφρονότερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὔτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτὰ
 „ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιᾷδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὔτοι Βακχιά- (1)
 20 „δαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἥγον·
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἐόντι τουτέων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta
 exoriatur, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδείς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡστίων ὁ Ἐχεκράτης, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἔων, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναῖκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγέναντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφούς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἐπεσι·

„Ἡστίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαίᾳς δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡστίωνι, ἐξαγγέλλεται καὶ

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὸ αὐτὸ 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡστίωνος, καὶ λέγον ὧδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Ectionem Herodotus ionicq̃ idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aëtioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editumerat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμησὴν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρύνοντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν αἰτέμμενον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον αἰς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐόν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος· συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυν-
 45 „χή, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκῃ
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genera sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthiī, qui
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἰνέκα ἐκείνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσα
 „σφας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἰνέκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπὶ τε ὧν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἶκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατακτείρας δὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
serioordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

65 „τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 „χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδεῖ δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θυρήσι·
 „θεύσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην
 „ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „το, πάντα ἐρευνήσῃν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „πέμψαντας, ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετεί-
 „λαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

*quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatu-
 ros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigatu-
 ros: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae man-
 data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:*

- „δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυφέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυφέλῳ ἐγένετο ἀμΦιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

- „Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

- „νεται. Ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶν ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφρονέτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅτινα αὖ τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πρηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπέυοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβαὺς δὲ εἰς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήϊε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπιζίν, καὶ ἐκόλους αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληΐου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone qua-
 esivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praeesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam
 segetis partem tali modo corruptit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,
 Herod. T. II. P. I.*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδέν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' αἰὸν μιν ἄνδρα ἀποπέμψιει, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμωρον ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπее. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιείς τὸ ποιθὲν, καὶ νόῳ ἰσχυρὸν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν αὐτῶν φονεῦειν, ἐνθαῦ 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφεα ἀπετέλεσε. Μὴ δὲ ἡμέρη ἀπέδυσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasse Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibus exuit, ux-
 oris suae gratiā Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.
 „ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „ παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημανεῖν ἔφη ἡ
 „ Μελίσσα ἐπιφανέῃσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „ χάρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθειται εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι αἷς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ αἷς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐόσῃ Μελίσσῃ ἐμήγη, ἰθέως δὴ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, εἰς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ αἷς εἰς ὄρτην, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χραιώμεναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum autem, quo cognoscere Periander possit vere haec a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcherrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους·¹³⁵
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ¹⁴⁰
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θαμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλούμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλλήνιους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας¹⁴⁵
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσῃσθε, ἀλλὰ περὶ-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν, ἵστε ὑμῶν
 „Κορινθίους γε αὐ συναίνεοντας.“

bus, vestimentis cunctas exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππῆς δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ραι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῆς μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, οἳά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τῶς μὲν εἵ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπὶ τε δὲ Σωσικλῆος
ἤκουσαν εἴπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν Φωνὴν
10 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππῆς δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, εἰδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δῶν Ἀνθεμούντα, εἰδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τούτων μὲν οὐδέτερον αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint *Athenien-*
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἐκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλειω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Acolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulți essent Helenae raptum. (96.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
ἀνκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
γελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιάνδρος
10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
λαξε δὲ ᾧδ'· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
5 νόιατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσιν
ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐᾶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
scriptam, Mitylenen nunciavit, certiozem faciens de
calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde
Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
tarentur, ne morem gererent exsulis Atheniensium,

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφείας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο
 ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι εἰς
 τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
 σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελα-
 σθείς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῆκετο εἰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
 ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
 τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
 νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ
 ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τὰδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοὶ, καὶ οἶκός σφείας εἴη ῥύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
 piam recipere. Quam conditionem ad se relatum
 quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
 runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
 nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartâ pul-
 sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
 potentiâ eminebat. In concionem igitur populi pro-
 gressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit,
 de *Asiae* bonis, et de bello cum Persis, quam fa-
 ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
 uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγας· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 δέομενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῶνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὲ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
 λαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀσπῶν, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὐταὶ δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προσπλάσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευραὴν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμέλλε οὐδεμίῃ ὠφελίῃ ἔσσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἴνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρίῳ
 5 λυπήσει· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παί-
 ο

*illis servarentur qui potentiâ praestarent. Deni-
 que nihil non pollicebatur, impense rogans: donec
 eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere
 multitudinem, quam unum hominem: nam unum
 quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat
 decipere, sed triginta Atheniensium millia facile po-
 tuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, de-
 creverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus,
 quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quo-
 vis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Bar-
 baris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras
 ante illarum egressum domum revector, postquam
 Miletum peryenit, consilium cepit, ex quo nihil qui-
 dem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim
 hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet mole-
 stiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,*

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκόντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπικέτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψε
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐκοήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδωσκον ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτῶν. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλθ- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύθει Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
 ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίοσι, ὅπως αὖ ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνεδέκοτο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοί σφιας
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρας,
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ὁφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
 5 δὴ Μιλησίοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδίαις πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
 ὦν ἐπεὶ τί σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbium sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntēs, in
 Paconiam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
 Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
 sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalcidensi-
 bus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
 Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ῥῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης εἰς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων αἰστών,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
εἰς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἔρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem verò
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

428, 49.

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τουτέων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης εἰς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστρ' ἅπαν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρειον εἰς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν· ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμόν ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀθροζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῶ

CI. 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem quidem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae; quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arundinea erant. Harum unam quum incendisset quidam ex militibus, continuo de domo in domum grassatus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe, Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique interclusi, utpote extrema absumente incendio, in forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui fluvius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per medium forum labitur, et deinde Hermo fluvio miscetur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum* et in forum congregati Lydi atque Persae, defendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios ex hostibus fortiter pugnantes, alios verò magne

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δίσσαντες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νῆας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίας Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀπενεπύμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλως πο-
 ταμοῦ νομῆς ἔχοντες, προπυθνόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δεισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἑφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι Φοιτεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετρίεον, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumptae sunt Sardes, in eisque indigenae deae Cybeles templum: quam causam postea praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsequuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνα τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσεν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
6 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσσαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίας τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post-haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad bellum adversus *Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, *Byzantium* et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὐτὴ προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλην Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνὴρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπειστάναι, πάγχυ ἐπικαίμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάζας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἑαυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* *Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθούντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλῃ Σάρδις αἰλούσας ἐμπερῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἴωνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐζονται ἀπυστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰσὶ τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπειναι, καὶ μὴ ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, *Aristago-*
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam areui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iuppiter, contingat mihi poe-*
nas sumere ab Atheniensibus! hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτα, μέμνηο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὃ Δαριῶς κατέϊχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπίτρο-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποικέναι πρήγματα. ἄνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγόν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποή-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκαίνοισι ἐπείσθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπειστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄντε τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτῳν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν
 „αἰτῇ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῶν ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευσαι πρῆγμα,
 „ἐκ τοῦ σοῦ τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμᾶλλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, Domine, memento Athenien-
 sium! (106.) Hoc dato mandato, vocato in consp-
 ectum suum Histiaeo Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se Darius retinuerat: Histiaee,
 inquit, tuum procuratorem, cuius fidei Miletum
 commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
 litum. Homines enim ex altera continente adver-
 sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
 nas mihi daturus: his persuasit ut illos sequerent-
 ur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
 cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
 quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
 ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
 Histiaeus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
 ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
 molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχῆσεν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὲς εἶναι; τῷ παρά μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξίμῃμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος κείτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σοφὶ γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχως με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κῆνά τε πάντα καταρτίσω ἐν τῷτῷ,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide. Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-30
 „χατησάμενον, ἐγχειρίβετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μὴ
 αἰπύει, ἐντελόμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσει, παραγίγασθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδῶν παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖω ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγίνετο τὰδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίου ἐξαγγέλλεται, νησὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittā in-
 coelum emissā cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
 10 νός σφας. Ἰωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἦκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρήσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ρέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰωνῶν τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἰωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ἰκοτέρῳσι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνεσι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum magna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem *Phoenices* circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus optionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congredi, nullā interpositā morā*

518 HERODOTI HISTOR. V.

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποίειν
 „χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοιτε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰαίων φυλάζοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερόμεθα. ἡμῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύατες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθοὺς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 κρινόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 ταπτον οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, conscensis navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiarum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπαλέξαντες τὸ ἄριστον,
ἀντέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
Περσέων ἐβελοντῆς ἀντετάσσεται Ὀνήσιλος. Ἦλαινε 111
δὲ ἔππον ὁ Ἀρτύβιος διδιδραγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
αἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
15 ὁόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
„Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἔππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ
„πρὸς καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσε-
„νεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὀκότερον
„βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἔππον, εἴτε αὐ-
10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
„ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμ-
„φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis sele-
ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehebatur *Ar-
tybii* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihique cde, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilis*

- „ἐπιτάσσης σύ· ὥς μέντοι ἔμογε δακέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφερέσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκείνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίση
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφερέσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μὴδὲν φοιθῆῃς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μὴδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὥς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

michi videtur. Regem ducemque aio oportere cum rege duceque congregari: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congregari, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum. (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde commissa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus quidem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τὰδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἑὼν Κου-
ρίου, προδιδῶν ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμυ-
κρὴν· οἱ δὲ Κουρίες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουρίων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτ' οἱ Κουριεῦσι
ἐποίησε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irrudentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes ini-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus hellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ 10
ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
μινος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεισι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφίεας ἐπολιόρησε,
ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούντα·
καὶ μὴ ἀνέκρεμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐούσης κοίλης, ἐσμός μελισ-
σίων ἐσδύς εἰς αὐτὴν, κηρίων μὴ ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
θούσιοι, ἑμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
τας θάψαι; Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
καὶ σφι ποιῶσι ταῦτα, ἅμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμῶ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἑμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *aufferrent caput humarentque*; *Onesilo* vero, *ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius cum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρῆγματα τὰ Ὀνησίλου διαφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι· τὴν, πέρῃς ὑπαρύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτω μὴν εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐν αὐτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτίς 116
 ἐκ νέης κατεδεδούλαντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
 6 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνας, καὶ ἰσαράξαντες σφας ἐς τὰς νῆας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellēxere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullā interpositā morā in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerē *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur *Cyprii*, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim *Daurises*, gener *Darii*, et *Hymeas* et *Otanes*, alii-que duces, qui et ipsi filias *Darii* in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus *Sardes* socios, erant persecutī, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisīs inter se vicibus

- 117 **Θεογ.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
τε καὶ Περκαίτην, καὶ Λάμφακον καὶ Παισόν· ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
κοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
ταῦτό· Ἰωσι· Φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοί. συλλεχθέν· 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου·
τοῦ Μαισώλου, ἀνδρὸς Κινδυεύς, ὃς τοῦ Κιλικίων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Ahydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Macandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννήσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νάτου ἔχοντας τὸν παταμὸν, οὕτω συμβάλ-
 λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγιν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενόιστο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσεως.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκαι ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι
 15 κατὰ νάτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι
 δηλαδὴ, ἢ φυγὴ τῶν Περσέων γίνηται, καὶ ἐσταθῆναι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν παταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρέοντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam dia-
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφύγοντες αὐτῶν κατελήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλαταν-
 ήστων. μῦνοι δέ, τῶν ἡμῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὸς
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατεληθέντες ὦν οὔτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁπότῃ ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρα-
 120 παντὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσιν. Βουλευομένοισι δέ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δέ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιουσί τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τῶμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνemaχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceretis] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 nique omnes; sed Milesiorum praeceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν· εἰς τὴν ἐμπ-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγῃ.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τρῆς δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς εἰς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος εἰς τὴν Προ-
ποντίδα, εἶλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσῃν, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίας, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν καὶ εἶλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim cog-
noverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
licta in Hellespontum duxit exercitum: et Aeolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νούσω τελευ-
 123 τᾶ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχός, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 ναὶς αἰεέουσιν· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολλῶν, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγχερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δοησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιάτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἶη κρησφύγετον

et *Gergithas* subegit, priscorum Teucrorum reliquias. At ipse Hymeas, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: Artapherni vero, Sardium praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum Ioniae et finitimae Aeolidi a continente inferendum. Atque hi Clazomenas Ioniae ceperunt, et Cymen Aeolidis.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui Ioniam concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari Darium regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, *commodum ipsis fore, certum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-*

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθένται ἐκ τῆς Μιλήτου.
εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὰ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγει ἐς ἀποι-
10 κίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐπι-
χει παρά Δαρείου δωρεὴν λαβών; ταῦτα ἐπιειράτα ὁ
Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
ἀνδρὸς λογοποιῶν, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
δ ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμώμενον, κατελεύσισθαι ἐς τὴν
Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρ-
κινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν αὐτῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
δ πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
num Edonorum, Histiaeo a Dario dono datum, et
in oppidum ibi ab Histiaeo munitum. (125.) Iam
Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-*
Herod. T. II. P. I. L 1

530 HERODOTI HISTOR. V.

ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηάκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πάλιν περικατήμανος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηάκων ὑποσπόνδων εἶναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* *Graecus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) *Foedus* *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) *Ritus Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaci* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicium regionum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, bene monentem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et Galatiis Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Aghatanis*, Syriae urbe. (64-66.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. *Magum* coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii*. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. *Aethiopes*, *Colchi*, et *Arabes*, statis temporibus dona ferebant. (97.) *Indis* maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis *Indi*, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In *India* animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Da praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitā finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum al in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroete* propter alia admissa facinora, necandum curat *Lirius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superius eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatā *Atossā*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad spectandas Graeciae oras missus, veniā impetratā *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum perlicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas dimittit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iuregis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato aliculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituit (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, unieiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum unus rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-16

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim 127. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operā Scythae excocte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) *Servi* quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Arventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostromo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythi* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procrea fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepurant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in B

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virginis cum sacris straminei triticeo involutis *Delum* missae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti.

Asia, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et *Araxe* fluvio: quae ab oriente sunt *Indiae*, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio *Asiae* contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: *Sataspis* vero *Persae* navigatio iubente *Dario* suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna *Asiae* pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ *Scythicâ*. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*. (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*. (54.) *Hypacyris*. *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* *Scythicum*, bilem pecoribus auget. (58.)

Instituta Scytharum. *Numina* ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) *Caesorum hostium pellibus et cranii* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) *divinandi* artem a *Venere* habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* feriendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deū sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahenum*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater Artabanus bellum *Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori. Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyrii literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad Tearum fluvium relictā. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thracēs* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* Istrum transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere Scythia, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Rudinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythiis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet Scythia; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt Scythae, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythiis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaco*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis ciecti, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartaë mausit, a cuius filio *Ageo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya* urbem condere. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tēpestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraci* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaci *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraci* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam oonderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai* I. filio, *Batti* I. nepote) multis ex omni Graecia advenis auctā coloniā, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudō, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriā pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operā regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario* *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae populos* sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Reconsentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam* *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gratiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem execrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa *Tridonidem* lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum* tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu *pix* colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginenses* taciti *merces* suas *auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Per-sae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcacos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigygnnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaceo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* Edonidem concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum reges*, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaceum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* Sardes accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* Sardibus praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiacei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnâtâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*. metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiaco* per servum Susis missum, defectionem *Ioniae a Persis* meditatatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit; denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ Athenas se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicio: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tribuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeotii et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartaë* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiaë*; quae simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transfodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei ἡρώωνες* carmine celebra-
torum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Paëones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Ionæ* mari, *Persæ* terrâ vincunt. *Onesilus* ducem *Persarum*, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo *Persis* subiecta. (108-116.) *Persarum* duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein *Persarum*, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) *Helle-sponti*, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a *Persis*. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta *Mileto*, *Myrcinum* *Edonidem* (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)